

OPŠTINA BAR

SEKRETARIJAT KOMUNALNO POSLOVE I SAOBRAĆAJ

Plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom u opštini Bar za period 2026-2029. godina

SEPTEMBAR 2026. GODINE

S A D R Ź A J

I	UVOD	5
1.1.	Ciljevi Plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom	6
1.2	Zakonodavni okvir	9
1.2.1	Nacionalni propisi	10
1.2.2	Opštinski propisi	11
1.2.3	Strateški dokumenti	11
1.3	Značenje izraza	12
II.	POSTOJEĆE STANJE UPRAVLJANJA OTPADOM U OPŠTINI BAR	15
2.1	Opšti podaci o opštini Bar	16
2.2	Klimatske karakteristike	16
2.3	Vrste, količine i mjesto nastanka komunalnog otpada	18
2.3.1	Sakupljanje i transport komunalnog otpada	21
2.3.2	Odlaganje komunalnog otpada	26
2.3.2.1	Izgradnja novih sanitarnih kada	27
III.	UPRAVLJANJE OTPADOM U PLANSKOM PERIODU	29
3. 1	Ciljevi upravljanja komunalnim otpadom u opštini Bar	29
3.1.1	Proširena odgovornost proizvođača	31
3.1.2	Procjena budućih količina komunalnog otpada za Opštinu Bar	34
3.3	Lokacije postojećih postrojenja i objekata za obradu komunalnog otpada	36
3.3.1	Izgradnja novih sanitarnih kada	37
3.3.2	Zatvaranje i rekultivacija postojećih sanitarnih kada	38
3.3.3	Izgradnja Centra za selekciju i kompostiranje	39
3.3.4	Izgradnja postrojenja za tretman procjednih voda za nove sanitarne kade	40
IV.	PROGRAM SAKUPLJANJA KOMUNALNOG OTPADA IZ DOMAĆINSTAVA I OD PROIZVOĐAČA KOJI NE PODLIJEŽU OBAVEZI DONOŠENJA PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM, UKLJUČUJUĆI I KABASTI I DRUGI KOMUNALNI OTPAD KOJI NIJE MOGUĆE ODLOŽITI NA MJESTIMA PREDVIĐENIM ZA ODLAGANJE KOMUNALNOG OTPADA	41
4.1	Program sakupljanja komunalnog otpada	41

4.1.1	Način odvojenog sakupljanja komunalnog otpada	43
4.1.2	Način odvojenog sakupljanja biorazgradivog (zelenog) otpada	46
4.2.	Program sakupljanja opasnog komunalnog otpada	47
4.3	Program sakupljanja kabastog otpada	48
4.4.	Program sakupljanja građevinskog otpada	49
4.5	Program sanacije neuređenih odlagališta	50
4.6	Način organizovanog sakupljanja i transporta otpada u zaštićenom prirodnom dobru i u zoni morskog dobra	51
4.6.1	Način organizovanog sakupljanja i transporta otpada u zoni NP Skadarsko jezero	52
4.6.2	Način organizovanog sakupljanja i transporta otpada u zoni morskog dobra	53
4.7	Djelatnosti koje se odvijaju u okviru reciklažnih dvorišta i reciklažnih centara u cilju privremenog skladištenja otpada odnosno prerade	55
4.7.1.	Razdvajanje i reciklaža	56
4.7.2.	Zeleno ostrvo i posebni kontejneri za staklo, limenke, papir	57
4.7.3	Reciklažna dvorišta i djelatnosti u okviru reciklažnih dvorišta	58
4.7.4	Reciklažno dvorište u okviru kompleksa stare škole „Meksiko	59
4.7.5	Robno transportni centar (Reciklažno dvorište)	61
4.7.6	Reciklažno dvorište u okviru kompleksa sanitarne deponije	62
4.7.7	Mobilno reciklažno dvorište	62
4.7.8	Reciklomat za prikupljanje i razdvajanje ambalaže	62
4.7.9	Centar za selekciju	63
4.8	Način upravljanja kanalizacionim muljem	64

V MJERE ZA SPRJEČAVANJE NASTAJANJA ILI SMANJENJE KOLIČINA KOMUNALNOG OTPADA I NEGATIVNIH UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU I ZDRAVLJE LJUDI UKLJUČUJUĆI I MJERE ZA SMANJENJE KOLIČINA BIOLOŠKI RAZGRADIVOG OTPADA SADRŽANOG U KOMUNALNOM OTPADU KOJI SE ODLAŽE NA DEPONIJAMA

5.1	Mjere za sprječavanje nastajanja ili smanjenje količina komunalnog otpada i negativnih uticaja na životnu sredinu	66
5.2	Mjere za smanjenje količina biološki razgradivog otpada sadržanog u komunalnom otpadu koji se odlaze na deponijama	67
5.2.1	Kompostiranje	68

VI. RAZVIJANJE JAVNE SVIJESTI O UPRAVLJANJU OTPADOM	69
VII. FINANSIJSKA ANALIZA I PROCJENA TROŠKOVA	71
7.1 Analiza postojećeg stanja ostvarenih prihoda i tarifiranje prihoda iz upravljanja otpadom	71
VIII. DINAMIKA FINANSIRANJA I IZVORI FINANSIJSKIH SREDSTAVA	73
8.1 Plan investicionim ulaganja u opremu za sakupljanje i transport	73
8.2 Investicioni troškovi deponovanja i obrade otpada	76
IX AKCIONI PLAN SA DINAMIKOM REALIZACIJE	78

I UVOD

Plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom u opštini Bar za period 2026 - 2029. godina (u daljem tekstu: Plan) predstavlja osnovni dokument kojim se određuju srednjoročni ciljevi i obezbjeđuju uslovi za racionalno i održivo upravljanje komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom na teritoriji opštine.

Zbog sve većih količina otpada kao produkt porasta stanovništva, turizma, povećanog životnog standarda, otpad se uz otpadne vode smatra jednim od najznačajnijih ekoloških problema opštine. Kvalitet životne sredine zavisi od kvaliteta osnovnih činilaca životne sredine (vazduh, voda, zemljište), kao i faktora koji je zagađuju. Pored adekvatnog tretmana otpadnih voda, potrebno je definisati odgovarajući sistem upravljanja otpadom u cilju zaštite životne sredine.

Vlada Crne Gore, na sjednici od 23. oktobra 2025. godine, je razmotrila i usvojila Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2025-2029. godina. Plan je objavljen u Službenom listu Crne Gore br. 025/26 od 27.02.2026 godine.

Članom 117 stav 2. Zakona o upravljanju otpadom ("Službeni list Crne Gore", br. 034/24, 092/24, 128/26) precizirano je da će se lokalni planovi upravljanja komunalnim otpadom donijeti u roku od devet mjeseci od dana donošenja Državnog plan upravljanja otpadom.

Poštovanje principa upravljanja otpadom na svim nivoima znači uspostaviti, sprovesti i nadzirati sveobuhvatni niz aktivnosti, mjera i odluka koje su usmjerene na sprječavanje nastanka otpada, smanjivanje količina otpada, organizovano sakupljanje i transport otpada, kao i odlaganje i preradu otpada.

Sadržaj lokalnog plana je definisan Zakonom o upravljanju otpadom, a metodologija izrade takvog dokumenta je u potpunosti kreirana u skladu sa njim. Shodno navedenom Zakonu, plan naročito sadrži:

1. vrstu, količinu (masu) i porijeklo komunalnog otpada proizvedenog na teritoriji jedinice lokalne samouprave i procjenu vrste i količine (mase) komunalnog otpada koji će se proizvesti po godinama iz planskog perioda i njegovo porijeklo;
2. lokacije postojećih postrojenja i objekata za obradu komunalnog otpada, odnosno za jedinice lokalne samouprave koje nemaju izgrađenu deponiju, u skladu sa zakonom, lokacije i rok na kojima će privremeno skladišiti komunalni otpad
3. informacije o neuređenim odlagalištima otpada i mjere za njihovu sanaciju ili rekultivaciju i način sprječavanja daljeg odlaganja otpada na tim lokacijama, kao i sanaciju i rekultivaciju privremenog skladišta komunalnog otpada;
4. lokacije postojećih postrojenja za preradu neopasnog građevinskog otpada i objekata za odstranjivanje neopasnog građevinskog otpada i/ili deponije za inertni otpad, odnosno za jedinice lokalne samouprave koje nemaju izgrađena postrojenja za preradu građevinskog otpada i objekte za odstranjivanje neopasnog građevinskog otpada i/ili deponiju za inertni

- otpada u skladu sa zakonom, lokaciju i rok za privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada u skladu sa članom 94 ovog zakona;
5. način organizovanja i obavljanja poslova upravljanja otpadom sa dijela teritorije jedinice lokalne samouprave koje je zaštićeno područje ili područje morskog dobra;
 6. način i program odvojenog sakupljanja i transporta komunalnog i građevinskog otpada iz domaćinstava i od proizvođača koji ne podliježu obavezi donošenja plana upravljanja otpadom, uključujući i kabasti i drugi komunalni i građevinski otpad koji nije moguće odložiti na mjestima predviđenim za odlaganje komunalnog i građevinskog otpada;
 7. opis aktivnosti koje se odvijaju u okviru reciklažnih dvorišta i transfer stanica i reciklažnih centara u cilju privremenog skladištenja komunalnog otpada, odnosno prerade;
 8. mjere za sprječavanje nastajanja ili smanjenje količina komunalnog otpada i negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi, obezbjeđivanje pravilnog upravljanja komunalnim otpadom;
 9. način odvojenog sakupljanja, način obrade i mjere za smanjenje količina biološki razgradivog otpada sadržanog u komunalnom otpadu koji se odlaže na deponijama;
 10. način odvojenog sakupljanja frakcija opasnog otpada koje se stvaraju u domaćinstvima;
 11. dinamiku realizacije odabranih načina i postupaka upravljanja komunalnim otpadom i neopasnim građevinskim otpadom;
 12. način upravljanja kanalizacionim muljem;
 13. akcioni plan i dinamiku finansiranja i izvore finansijskih sredstava za realizaciju lokalnog plana;
 14. način jačanja svijesti o pravilnom postupanju sa komunalnim otpadom.

1.1. Ciljevi Plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom

Plan treba da obezbijedi sprovođenje glavnih ciljeva Zakona o upravljanju otpadom, i Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period od 2025-2029. godina.

Osnovni ciljevi plana su:

- 1) **PONOVNA UPOTREBA I RECIKLAŽA:** Cilj je da se uspostavi uspješan sistem reciklaže kroz prikupljanje, razvrstavanje, obrada i ponovna upotreba reciklabilnih materijala, kojim će se pokušati dostići visoko postavljeni i teško ostvarljivi ciljevi definisani članom 21. Zakona o upravljanju otpadom, koji glasi da **do 2030. godine pripremi za ponovnu upotrebu i recikliranje otpadnih materijala, kao što su papir, metal, plastika i staklo, iz domaćinstva i drugih izvora u kojima su tokovi otpada slični sa tokovima otpada iz domaćinstva, najmanje 50% ukupne mase sakupljenog otpada.**

Državnim planom upravljanja otpadom definisan je cilj za krajnju godinu, odnosno 2029. godinu, koji glasi da najmanje **30%** otpadnih materijala, kao što su papir, metal,

plastika i staklo, iz domaćinstava i drugih izvora u kojima su tokovi otpada slični tokovima kućnog otpada, treba pripremiti za ponovnu upotrebu i reciklažu¹.

Cilj se planira ostvariti tako što će se pripremiti za ponovnu upotrebu i reciklažu:

- ✓ 10% otpadnog materijala do 31.decembra 2027. godine;
- ✓ 20 % otpadnog materijala do 31.decembra 2028. godine;
- ✓ 30% otpadnog materijala do 31.decembra 2029. godine;

Numerički pokazatelji ostvarenja navedenih ciljeva po godinama i kategorijama reciklabilnih materijala, prikazan je u tabeli br. 1.

Tabela 1. Ponovna upotreba i reciklaža papira, metala i stakla

God.	Procjena sakupljenog komunalnog otpada ² (t)	Procjena sakupljenih reciklabinih materijala u komunalnom otpadu ili sistemom primarne reciklaže				Ukupna planirana količina reciklabinih materijala (t)	Planirani cilj za ponovnu upotrebu i reciklažu (%)	Planirani cilj za ponovnu upotrebu i reciklažu (t)
		Papir i karton	Plastika i PET ambalaža	Staklo	Tekstil			
		cca 12 % ³	cca 14.5 % ²	cca 7,5 % ²	cca 2,5%			
2027	28.300	3.396	4.103	2.122	707	10.391	10	1.039
2028	28.700	3.587	4.161	2.152	717	10.617	20	2.123
2029	29.000	3.480	4.205	2.175	725	10.585	30	3.175

- 2) **PONOVNA UPOTREBA I RECIKLAŽA NEOPASNOG GRAĐEVINSKOG OTPADA:** Cilj je uspostaviti uspješan sistem prikupljanja, razvrstavanja, obrade i ponovne upotrebe građevinskog otpada, kojim će se dostići ciljevi definisani članom 21. Zakona o upravljanju otpadom, koji glasi da do 2030. godine pripremi za ponovnu upotrebu, recikliranje i druge načine materijalne prerade, uključujući postupke popunjavanja kojima se otpad koristi kao zamjena za druge materijale, neopasnog građevinskog otpada,

¹ Državni plan- Tabela 33 Kvantifikacija ciljeva upravljanja komunalnim otpadom za 2029. godinu

² Procjena budućih količina komunalnog otpada, vidjeti tabelu br.23

³ Procenat reciklabilnih komponenti u komunalnom otpadu, vidjeti tabelu br.13

isključujući materijal iz prirode utvrđen brojem 17 05 04 na listi otpada, najmanje 70% mase sakupljenog otpada.

Predmetni cilj planira se ostvariti na način što će se za ponovnu upotrebu i recikliranje pripremiti najmanje:

- 20% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31.decembra 2027. godine;
- 35% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31.decembra 2028. godine
- 50% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31.decembra 2029. godine;
- 70% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31.decembra 2030. godine.

Numerički pokazatelji ostvarenja navedenih ciljeva ponovne upotrebe i reciklaže neopasnog građevinskog otpada po godinama planskog obuhvata, prikazan je u tabeli br. 2.

Tabela 2. Ponovna upotreba i reciklaža neopasnog građevinskog otpada

God.	Procjena broja stanovnika ⁴	Stopa po stanovniku ⁵	Procjena proizvedenog građ. otpada (t)	Planirani cilj definisan zakonom za ponovnu upotrebu i reciklažu (%)	Planirani cilj u tonama
2026	46.400	300 kg/stan	13.920	20	2.784
2027	47.100	300 kg/stan	14.130	20	2.826
2028	47.400	300 kg/stan	14.220	35	4.997
2029	47.600	300 kg/stan	14.280	50	7.140
2030	47.800	300 kg/stan	14.340	70	10.038

3) SMANJENJE KOLIČINA BIOLOŠKO RAZGRADIVOG KOMUNALNOG OTPADA KOJI SE ODLAŽE NA DEPONIJU: Cilj je obezbijediti uslove za smanjenje količine biološki razgradivog otpada koji se odlaže, uključujući i mjere recikliranja, kompostiranja, proizvodnje biogasa i materijala i/ili energetske prerade, radi obezbjeđivanja da količina biološki razgradivog komunalnog otpada koji se odlože na deponiju, **dostigne**

⁴ Bar bilježi stabilan pozitivan demografski trend. Podaci pokazuju da je nakon kratkog prirodnog pada u 2022. godini, prirodni priraštaj značajno porastao (na čak +129 u 2025. godini), što uz pozitivan migracioni saldo (doseljavanje) postavlja procjenu broja stanovnika za 2026. godinu na između 46.000 i 46.500 stanovnika

⁵ Opsano u poglavlju 4.4 Program sakupljanja građevinskog otpada

50% od ukupne mase biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010⁶. godini najkasnije do 2029. godine;

Državni plan upravljanja otpadom predviđa da maksimalna deponovana količina biorazgradivog otpada do 2025, 2029. i 2033. godine u procentima iznosi 75%, 50% i 35% u odnosu na količine generisane u 2010. godini.

Numerički pokazatelji ostvarenja navedenog cilja koji se tiče smanjenja količine biološko razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na sanitarnu deponiju, prikazani je u tabeli br. 3.

Tabela 3. Smanjenje količina biorazgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na sanitarnoj deponiji			
Godina	Ukupna masa biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godine	Planirani cilj (%) ⁷	Kvantifikovani cilj (t/god)
2027	10.658 t ⁵	Maksimalna odložena količina od 70% biorazgradivog otpada generisanog u 2010.	7.460
2028	10.658 t	Maksimalna odložena količina od 60% biorazgradivog otpada generisanog u 2010.	6.395
2029	10.658 t	Maksimalna odložena količina od 50% biorazgradivog otpada generisanog u 2010.	5.329

- 4) **SANACIJA ODLAGALIŠTA:** Cilj je završiti sanaciju i rekultivaciju zatvorenog odlagališta „Čađe“ jer u opštini Bar trenutno nema registrovanih divljih deponija koje bi predstavljale trajno problematične lokacije. Dugoročno je cilj obezbijediti redovno čišćenje lokacija koje budu prepoznate kao problematične i uređenje istih postavljanjem urbanog mobilijara i linijskog zelenila.

1.2 Zakonodavni okvir

U pripremi plana poštovane su odredbe zakonskih i podzakonskih propisa kao i direktive EU koje se odnose na oblast upravljanja otpadom.

⁶ Količina biorazgradivog otpada proizvedenog u Crnoj Gori je bila 146,000 t, a kako u se u opštini Bar proizvede oko 7,3 % ukupno generisanog otpada u Crnoj Gori, uzeta je količina 10.658 t biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godine

⁷ Planirani cilj predstavlja težnju da se dostigne nivo da se 50% od ukupne mase biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godini odlaže na deponije najkasnije do kraja 2029 godine

1.2.1 Nacionalni propisi

Upravljanje otpadom u Crnoj Gori regulisano je nizom zakona i drugih propisa, koji su usvojeni u posljednjih nekoliko godina. Osnovni zakon u oblasti upravljanja otpadom je **Zakon o upravljanju otpadom** kojim se uređuju vrste i klasifikacija otpada, planiranje, uslovi i način upravljanja otpadom, kao i druga pitanja od značaja za upravljanje otpadom. Ovaj Zakon je usko povezan sa drugim zakonima, kao što su, i.

Zakon o upravljanju otpadom ("Službeni list Crne Gore", br. 034/24 od 12.04.2024, 092/24 od 25.09.2024, 128/26 od 31.08.2026) - definiše načine i klasifikaciju otpada, propisuje postupke upravljanja otpadom i stvaranje uslova za upravljanje otpadom, sadržaj i postupak donošenja planova upravljanja otpadom, odgovornost i obaveze upravljanja otpadom, principi upravljanja posebnim vrstama otpada (otpadna ulja, akumulatori, otpadne gume, otpadne vozila, medicinski i veterinarski otpad, kanalizacioni mulj), postrojenja za spaljivanje otpada kao i neka druga pitanja.

Ostali nacionalni propisi koji imaju uticaja na pitanja upravljanja komunalnim i građevinskim otpadom:

- ✓ Zakon o komunalnim djelatnostima ("Službeni list Crne Gore", br. 055/16, 074/16, 002/18, 066/19, 140/22 i 084/24)
- ✓ Zakon o životnoj sredini („Službeni list Crne Gore“ br. 117/26)
- ✓ Zakon o zaštiti prirode („Službeni list Crne Gore“ br. 117/26)
- ✓ Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 117/26)
- ✓ Zakon o zaštiti vazduha ("Službeni list Crne Gore", br. 117/26, 120/26)
- ✓ Zakon o vodama ("Sl. list RCG", br. 27/07, "Sl. list Crne Gore", br. 32/11, 47/11 i 52/16, 055/16, 002/17, 080/17, 084/18, 084/24 i 128/26)
- ✓ Zakon o nacionalnim parkovima ("Službeni list Crne Gore", br. 028/14, 039/16, 084/24)
- ✓ Zakon o morskom dobru ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 014/92, 059/92, 027/94, Službeni list Crne Gore", br. 051/08, 021/09, 073/10 i 040/11)
- ✓ Zakon o inspeksijskom nadzoru („Službeni list RCG“, broj 39/03, „Službeni list Crne Gore“ broj 76/09, 57/11, 18/14, 11/15 052/16, 084/24 i 064/26);
- ✓ Zakon o komunalnoj policiji („Službeni list Crne Gore“ broj 57/14 i 034/19);
- ✓ Zakon o izgradnji objekata ("Službeni list Crne Gore", br. 019/25, 092/25, 160/25 i 114/26)
- ✓ Pravilnik o bližem sadržaju i načinu sačinjavanja plana upravljanja otpadom proizvođača otpada ("Službeni list Crne Gore", br. 021/25)
- ✓ Pravilnik o vrstama kabastog otpada ("Službeni list Crne Gore", br. 020/25)
- ✓ Pravilnik o postupanju sa građevinskim otpadom ("Službeni list Crne Gore", br. 020/25)
- ✓ Pravilnik o klasifikaciji otpada, katalogu otpada, postupcima obrade otpada, odnosno prerade i odstranjivanja otpada ("Službeni list Crne Gore", br. 064/24)
- ✓ Pravilnik o načinu vođenja evidencije otpada i sadržaju formulara o transportu otpada ("Službeni list Crne Gore", br. 064/24)
- ✓ Pravilnik o oznakama vrste upotrebljenog ambalažnog materijala ("Službeni list Crne Gore", br. 021/25)

- ✓ Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava privredno društvo, odnosno preduzetnik koji vrši preradu i/ili odstranjivanje otpada ("Službeni list Crne Gore", br. 064/24 od 04.07.2024)
- ✓ Uredba o bližim uslovima sprovođenja programa proširene odgovornosti proizvođača proizvoda koji nakon upotrebe postaju otpad ("Službeni list Crne Gore", br. 099/25)
- ✓ Uredba o bližim uslovima sprovođenja programa proširene odgovornosti proizvođača proizvoda koji nakon upotrebe postaju otpad ("Službeni list Crne Gore", br. 099/25)

1.2.2 Opštinski propisi

Odluka o komunalnom redu na teritoriji opštine Bar ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 051/19, 057/23 i 061/24) propisuje način korišćenja, čuvanja i održavanja javnih površina, komunalne infrastrukture, opreme i sredstava za obavljanje komunalne djelatnosti i zadovoljenja javnog interesa u komunalnoj oblasti, propisuju opšti uslovi održavanja komunalnog reda i mjere za njihovo sprovođenje.

Odluka o načinu odvojenog sakupljanja i sakupljanja komunalnog otpada radi obrade na teritoriji opštine Bar ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 045/20) uređuje način odvojenog sakupljanja i sakupljanja komunalnog otpada radi obrade.

1.2.3 Strateški dokumenti

Strateški pravci unaprijeđenja i razvoja u oblasti upravljanja otpadom na teritoriji Crne Gore utvrđeni su strateškim i planskim dokumentima, koji su donjeti na državnom i opštinskim nivoima.

Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2025-2029. godina („Službeni list Crne Gore“ br. 25/26) je najvažniji su strateški dokumenat kojima se uređuje oblast upravljanja otpadom u Crnoj Gori.

Državni plan upravljanja otpadom za period od 2025 - 2029. godine

Ovim planom nastoji se unaprijediti upravljanje otpadom u Crnoj Gori kako bi se postigli ciljevi cirkularne ekonomije usvojeni u EU. Fokus je na odvojenom sakupljanju otpada kako bi se povećalo korišćenje materijala i smanjile potrebe za odstranjivanjem.

Državni plan upravljanja otpadom predviđa da će se Crna Gora progresivno kretati ka društvu „cirkularne ekonomije“, kako bi se ostvarile mogućnosti povrata resursa i povećale investicije i radna mjesta u sektoru reciklaže. Shodno tome, glavni ciljevi kvantitativnog upravljanja otpadom su kao što slijedi:

- Najmanje 30% do 2029. godine i 50% otpadnih materijala do 2030. godine, kao što su papir, metal, plastika i staklo, iz domaćinstava i drugih izvora u kojima su tokovi otpada slični tokovima otpada iz domaćinstava, pripremiti za ponovnu upotrebu i reciklažu,
- 25% ambalažnog otpada će se reciklirati do 2028. godine i 35% do 2030. godine,

- Reciklaža 30% mase staklene ambalaže, 30% mase papirne i kartonske ambalaže, 40% mase metalne ambalaže, 15% mase plastične ambalaže i 5% drvene mase, do 2028. godine,
- Reciklaža 40% mase staklene ambalaže, 40% mase papirne i kartonske ambalaže, 50% mase metalne ambalaže, 22,5% mase plastične ambalaže i 10% drvene mase, do 2030. godine.
- 15%, 25% i 40% reciklažnih materijala će se odvojeno sakupljati do 2026, 2028, odnosno 2030. godine,
- 35% i 50% ambalažnog otpada će se odvojeno sakupljati do 2028. odnosno 2030. godine i 50% ambalažnog otpada će se odvojeno sakupljati za preradu, uključujući povrat energije do 2030. godine,
- 50% i 60% zelenog otpada će se odvojeno sakupljati do 2026. odnosno 2030. godine,
- 17% i 27% biootpada će se odvojeno sakupljati do 31. decembra 2026. odnosno 2030. godine,
- 10% i 20% tekstila će se odvojeno sakupljati do 31. decembra 2026. odnosno 2030. godine,
- 15% i 25% kabastog otpada će se odvojeno sakupljati do 31. decembra 2026. odnosno 2030. godine,
- Maksimalna deponovana količina biorazgradivog otpada do 2025, 2029. i 2033. godine u procentima iznosi 75%, 50% i 35% u odnosu na količine generisane u 2010. godini,
- 45%, 72% i 100% preostalog otpada obrađuje prije odlaganja do 2025, 2029. i 2033. godine.

Definisana je i proširena odgovornost proizvođača, prema kojoj treba preduzeti mjere kako bi se osiguralo da svako fizičko ili pravno lice koje razvija, proizvodi, prerađuje, obrađuje, prodaje ili uvozi proizvode (proizvođač) preuzima odgovornost za upravljanje otpadom. U skladu sa principom “zagađivač plaća”, troškove upravljanja otpadom snosi proizvođač otpada ili aktuelni ili prethodni vlasnik otpada.

1.3 Značenje izraza

U Planu su korišćeni izrazi dati Zakonom o upravljanju otpadom, Zakonom o zaštiti životne sredine i Direktivama EU.

- ❖ **otpad** je svaka materija ili predmet koju je imalac odbacio, namjerava da odbaci ili je dužan da odbaci u skladu sa zakonom;
- ❖ **komunalni otpad** je miješani otpad i odvojeno sakupljeni otpad iz domaćinstva, papir, karton, staklo, metal, plastika, biootpad, drvo, tekstil, ambalaža, otpadna električna i elektronska oprema, otpadne baterije i akumulatori i kabasti otpad, sakupljeni otpad iz drugih izvora gdje je takav otpad sličan po svojoj prirodi i sastavu komunalnom otpadu, osim otpada iz proizvodnje, poljoprivrede, šumarstva, ribarstva, septičkih jama i otpada od održavanja kanalizacione mreže i obrade otpadnih voda, uključujući kanalizacioni mulj, otpadna vozila ili građevinski otpad i otpad od rušenja objekata;
- ❖ **miješani komunalni otpad** je otpad iz domaćinstva preostao nakon odvajanja pojedinih frakcija komunalnog otpada za koji je predviđena mogućnost selektivnog sakupljanja, uključujući komunalnu otpadnu ambalažu;
- ❖ **građevinski otpad** je otpad koji nastaje prilikom građenja novog objekta, održavanja, rekonstrukcije, adaptacije i rušenja građevinskih objekata;

- ❖ **kabasti otpad** je otpad iz domaćinstava i sličan otpad iz drugih izvora, koji se ne uklapa zbog veličine, oblika ili težine u kontejnere ili posude koje se koriste za sakupljanje komunalnog otpada, uključujući i otpad napravljen od miješanog materijala (namještaj, dušeci, okovi, tapaciri i tepisi) i otpad napravljen od jednog materijala (plastika, tekstil, drvo, metal, koža i staklo);
- ❖ **biološki razgradivi otpad** je otpad koji je pogodan za anaerobnu ili aerobnu razgradnju (biootpad, papir i karton);
- ❖ **biootpad** je biološki razgradiv otpad iz vrtova i parkova, hrane i kuhinjski otpad koji nastaje u domaćinstvima, kancelarijama, restoranima, veleprodajama, menzama, ugostiteljskim i maloprodajnim objektima i sličan otpad iz objekata namijenjenih za preradu hrane;
- ❖ **ambalaža** je proizvod, bez obzira na prirodu materijala od kojeg je izrađen, koji se koristi za smještaj, čuvanje, rukovanje, isporuku i predstavljanje robe, od sirovina do gotovih proizvoda, od proizvođača do korisnika ili potrošača, uključujući i nepovratne predmete koji se koriste u te svrhe;
- ❖ **otpadna ambalaža** je ambalaža ili ambalažni materijal koji su otpad, osim ostataka materijala koji nastaju prilikom izrade ambalaže;
- ❖ **komercijalna otpadna ambalaža** je otpad od primarne, sekundarne i tercijarne ambalaže koji nastaje u procesu proizvodnje, maloprodaje, uslužnim i drugim djelatnostima, kao i obavljanjem poslova u poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu, saobraćaju i turizmu;
- ❖ **komunalna otpadna ambalaža** je otpad od primarne i sekundarne ambalaže koji nastaje u domaćinstvima (kućni otpad), industriji, zanatskim i uslužnim djelatnostima, kao i drugim djelatnostima i javnom sektoru, a sličan je otpadu iz domaćinstava u pogledu prirode, mjesta nastanka i sastava;
- ❖ **neopasni otpad** je otpad koji po sastavu i svojstvima nema neku od karakteristika opasnog otpada;
- ❖ **opasni otpad** je otpad koji sadrži elemente ili jedinjenja koja pokazuju jedno ili više od sljedećih opasnih svojstava: eksplozivno, oksidirajuće, zapaljivo, iritativno-iritacija kože i oštećenje oka, specifična toksičnost ciljnog organa (STCO) / aspiracijska toksičnost, akutna toksičnost, kancerogeno, korozivno, infektivno, toksično za reprodukciju, mutageno, oslobađanje akutnog toksičnog gasa, senzibilizirajuće, ekotoksično i svojstvo, da otpad može imati prethodno navedena opasna svojstva koja kao izvorni otpad nije direktno pokazivao;
- ❖ **inertni otpad** je neopasan otpad kod kojeg nije moguće izazvati značajnu fizičku, hemijsku ili biološku promjenu, ne rastvara se, ne sagorijeva, nije biorazgradiv, ne zagađuje životnu sredinu, ne ugrožava zdravlje ljudi i čije ocjedne vode u kontaktu sa drugim materijama ne izazivaju reakcije i ekotoksično ne ugrožavaju kvalitet površinske ili podzemne vode;
- ❖ **otpad u moru** je otpad koji se nalazi u morskoj sredini i u priobalnom području koje je u neposrednom kontaktu sa morem, a koji nastaje kao posljedica ljudskih aktivnosti na kopnu ili moru i nalazi se na površini mora, u vodenom stubu ili na morskom dnu;
- ❖ **kanalizacioni mulj** je otpad koji nastaje prilikom tretmana komunalnih otpadnih voda u uređajima i postrojenjima za prečišćavanje;
- ❖ **posebne vrste otpada** su otpad od električne i elektronske opreme, otpadna vozila, otpadne gume, otpadne baterije i akumulatori, otpadna ulja, otpadna ambalaža, građevinski otpad, otpad iz rudarstva, otpad koji sadrži azbest, PCB otpad, POPs otpad, otpad od žive, kanalizacioni mulj, medicinski i veterinarski otpad;
- ❖ **imalac otpada** je proizvođač otpada ili pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koje posjeduje otpad;

- ❖ **proizvođač otpada** je izvorni proizvođač otpada i svako lice koje obavlja prethodnu obradu, miješanje ili druge postupke kojima se mijenja svojstvo ili sastav otpada;
- ❖ **krajnji korisnik** je svako fizičko ili pravno lice sa prebivalištem ili sjedištem u Crnoj Gori kome je proizvod dostupan kao potrošaču, van njegove trgovine, poslovanja, zanata ili profesije, ili kao profesionalnom krajnjem korisniku u toku njegovih industrijskih ili profesionalnih aktivnosti;
- ❖ **program proširene odgovornosti proizvođača** je niz mjera koje se preduzimaju kako bi se osiguralo da proizvođači proizvoda imaju finansijsku odgovornost ili finansijsku i organizacionu odgovornost za upravljanje otpadom, fazom ili fazama upravljanja otpadom u životnom ciklusu proizvoda;
- ❖ **obrada otpada** je postupak prerade i/ili odstranjivanja otpada, kao i priprema prije prerade i/ili odstranjivanja;
- ❖ **odstranjivanje otpada** je postupak obrade koji nije prerada, pa ni u slučaju kada se tim postupkom kao sekundarna posljedica dobija materija ili energija;
- ❖ **prerada otpada** je postupak čiji je glavni rezultat upotreba otpada u korisne svrhe, kada otpad zamjenjuje druge materijale koje bi inače trebalo upotrijebiti za tu svrhu ili kada se otpad priprema za tu svrhu u procesu proizvodnje ili za drugu privrednu namjenu;
- ❖ **sakupljanje otpada** je prihvatanje otpada od imaoaca i transport otpada do postrojenja za obradu otpada, kao i prethodno razvrstavanje i privremeno skladištenje otpada;
- ❖ **odvojeno sakupljanje otpada (selekcija)** je sakupljanje otpada na način da se otpad u postupcima upravljanja otpadom drži odvojeno prema tipu i svojstvu kako bi se olakšala obrada;
- ❖ **ponovna upotreba** je postupak kojim se proizvodi ili djelovi proizvoda koji nijesu otpad ponovo upotrebljavaju za istu svrhu za koju su izvorno stvoreni;
- ❖ **priprema za ponovnu upotrebu otpada** su postupci prerade koji se odnose na provjeru, čišćenje ili popravke, kojima se proizvodi ili djelovi proizvoda, koji su postali otpad pripremaju za ponovnu upotrebu bez sprovođenja nekog drugog prethodnog postupka;
- ❖ **prevoznik** je privredno društvo ili preduzetnik koji obavlja transport otpada;
- ❖ **reciklažno dvorište** je mjesto uređeno za sakupljanje i privremeno skladištenje po vrstama, odnosno frakcijama komunalnog otpada koje se odvojeno sakupljaju;
- ❖ **reciklažni centar** je mjesto uređeno za sakupljanje i privremeno skladištenje svih vrsta, odnosno frakcija komunalnog otpada koje su odvojeno sakupljene i sakupljanje miješanog komunalnog otpada zbog sortiranja ili drugog načina obrade;
- ❖ **recikliranje** je postupak prerade radi korišćenja otpada kojim se otpadni materijali prerađuju u proizvode ili materije za izvornu ili drugu svrhu. Recikliranje obuhvata preradu organskog materijala, ali ne uključuje energetske preradu i preradu u materijal koji se koristi kao gorivo ili materijal za popunjavanje otpadom;
- ❖ **reciklirajuće/reciklabilne** komponente komunalnog otpada kao frakcije otpada iz domaćinstava su: papir, proizvodi od plastike, aluminijske limenke, koje se mogu ponovo upotrebljavati ili reciklirati;

II. POSTOJEĆE STANJE UPRAVLJANJA OTPADOM U OPŠTINI BAR

Otpad se stvara u domaćinstvima, proizvodnim kapacitetima i poslovnim objektima, trgovinama, obrazovnim institucijama, turističkim organizacijama i subjektima, medicinskim ustanovama, organima javne uprave i dr.

Nastajanje otpada u opštini zavisi od životnog standarda, načina života, razvoja turizma, potrošnje i drugih parametara.

Sanitarna deponija "Možura" je počela sa radom 12.07.2012. godine i predstavlja jedno od prvih postrojenja u Crnoj Gori, koja je shodno Zakonu o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine dobilo Integrisanu dozvolu od Agencije za zaštitu životne sredine. Popunjenost kapaciteta deponije zaključno sa novembrom 2025. godine, nakon 13 godina rada, je preko 90% ukupnog predviđenog zapreminskog kapaciteta. Zbog činjenice da su količine otpada iz opština crnogorskog primora bila manja od projektovane za 2025. godinu, plan popunjavanja nije dostignut. Ovo odstupanje stvara dodatni prostor u postojećim kapacitetima, pa se procjenjuje da će deponija moći da prima otpad i tokom 2027. godine. Time se obezbjeđuje dodatno vrijeme da se realizuje izgradnja novih sanitarnih kada i obezbijede potrebni dodatni kapaciteti za narednih 8 do 10 godina bezodvojenog sakupljanja reciklabilnih komponentni, reciklaže i izgradnju centra za selekciju i kompostiranje. DOO »Možura« je tokom 2023. godine, iz sopstvenih sredstava otkupilo zemljište površine 44.430 m², koje se naslanja na postojeću deponiju a koje će biti iskorišteno za potrebe širenja kapaciteta deponije i realizaciju novih djelatnosti sa ciljem boljeg tretmana otpada koji se dopremni na Možuru.

Sakupljanje otpada „od vrata do vrata“ iz domaćinstava se konstantno širi u prigradskim naseljima gdje putna infrastruktura obezbjeđuje nesmetane uslove za prolazak vozila. Broj korisnika usluga je oko 3.300 za prikupljanje i odlaganje komunalnog otpada u posude – kante. Ovaj način sakupljanja otpada je postigao izuzetno pozitivne efekte i veći stepen komunalne higijene prigradskih naselja i predstavlja dobru osnovu za primjenu sistema selektovanja otpada na mjestu nastanka .

Na sanitaroj deponiji "Možura" od maja 2024. godine, stvoreni su uslovi da otpad mogu odlagati pravna i fizička lica u skladu sa važećim pravilima i cjenovnikom. Produženjem Integrisane dozvole izdate od strane Agencije za zaštitu životne sredine, DOO "Možura" može vršiti obradu kabastog otpada i miješanog otpada od građenja i rušenja. Od maja do kraja 2024. godine građani su deponovali 1.495,34 t a privredni subjekti 52.449,62 t otpada za obradu. Od januara do novembra 2025. godine građani su deponovali 2.053,44 t a privredni subjekti 30.195,02 t otpada za obradu.

Otvaranjem centra za prijem i obradu građevinskog otpada i otpada od rušenja za opštine Bar i Ulcinj, velikim dijelom je riješeno pitanje nelegalnog odlaganja ovih vrsta otpada.

2.1 Opšti podaci o opštini Bar

Područje barske opštine se nalazi na jugu Crne Gore, između Jadranskog mora i Skadarskog jezera, oivičeno budvanskom, cetinjskom i ulcinjskom opštinom, dok je sam grad Bar na 42° 6' geografske širine i 19° 6' geografske dužine, na nadmorskoj visini od četiri metra. Barsko kopneno područje ima površinu od 598 km², sa pripadajućom vodenom površinom Skadarskog jezera od 128 km². Dužina morske obale iznosi 46 km, od čega su 9 km plaže, dok dužinom od 65 km, Bar svojom teritorijom izlazi na Skadarsko jezero. Najviša tačka opštine je vrh planine Rumije, na nadmorskoj visini od 1593 m.

Broj stanovnika i domaćinstava za Opštinu Bar prema podacima Popisa od 1948. do 2023. godine prikazan je u tabeli 4. (Statistički godišnjak CG za 2025.g.).

Tabela 4. Stanovništvo, domaćinstva i površina Opštine Bar

Broj stanovnika									Površina km ²
1948	1953	1961	1971	1981	1991	2003	2011	2023	
21.1487	23.007	24.587	25.580	32.535	37.321	40.037	42.051	45.812	
Broj domaćinstva									598
5.294	5.768	6.052	6.868	8.797	10.664	12.447	14.211	16.362	

Podaci pokazuju da je broj stanovnika i domaćinstava od 1948. do 2023. godine stalno rastao. U Opštini Bar prema Popisu iz 2023. godine bilo je 45.812 stanovnika i 16.362 domaćinstva, a prosječan broj članova po domaćinstvu je bio 2,80. Gustina naseljenosti u Opštini Bar prema Popisu iz 2023. godine iznosila je 76,61 stanovnika na 1 km².

Podaci iz Popisa 2023. pokazuju da je u Opštini Bar došlo do povećanja broja stanovnika za 3.761 u odnosu na Popis iz 2011. godine kada je u Opštini Bar bilo 42.051 stanovnika.

2.2 Klimatske karakteristike

Klima Opštine Bar je definisana njenim geografskim položajem u umjerenoj klimatskoj zoni, njenim položajem odmah uz Jadransko more i Skadarsko jezero, te postojanjem i usmjerenjem planinskog lanca, čija se visina kreće od 800 m n.v. do 1.595 m n.v. (Rumija). Ovaj položaj određuje klimatske uticaje koji rezultiraju umjerenom, odnosno mediteranskom klimom. Prema

Koeppenovoj klasifikaciji klime, teritorija Bara pripada Csb klasi - mediteranska klima sa sušnim i toplim ljetima.⁸

Preciznije rečeno, otvorenost istočnog i sjeveroistočnog dijela teritorije prema istoku, sjeveroistoku i sjeveru rezultira određenim kontinentalnim uticajima. Prisutnost planinskog grebena duž centralnog dijela teritorije opštine zahtijeva ublažavanje pomorskih uticaja, s jedne strane, i kontinentalnih zračnih uticaja, s druge strane.

Morfo-dinamika planinskog lanca (strme padine prema obali mora i u području Crmnice, s jedne strane, i blaže padine prema Skadarskom jezeru, s druge strane), utiče na pojavu relativno velikih razlika u vremenskim uslovima na vrlo malom području. Kao rezultat ovog fenomena, na relativno kratkom rastojanju od 1-5 km i sa razlikom u nadmorskoj visini od 1.600 m, postoje značajne razlike u temperaturi, kao i razlike u količini padavina, vlažnosti, itd. U tabeli br. 5 prikazan je godišnji prosjek srednjih vrijednosti klimatskih karakteristika.

Tabela br. 5 Prosjek srednjih vrijednosti klimatskih karakteristika za opštinu Bar, u intervalu 1961-1990⁹

Bar - godišnji prosjek srednjih vrijednosti (1961-1990)	
Relativna vlažnost (%)	69
Horizontalna vidljivost (km)	18.6
Oblačnost	4.5
Pritisak (mb)	1014.5
Količina padavina (mm)	1391.9
Temperatura vazduha (oC)	15.6
Trajanje sijanja sunca (h)	2524.1
Srednja minimalna temperatura (oC)	11.2
Srednja maksimalna temperatura (oC)	19.9
Napon vodene pare (mb)	13.3
Broj dana sa padavinama	118
Broj letnjih dana	98
Broj tropskih dana	13
Broj tropskih noći	16
Broj mraznih dana	7
Broj ledenih dana	0

⁸ Nacionalni izvještaj o klimatskim promjenama za Crnu Goru

⁹ Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju

2.3 Vrste, količine i mjesto nastanka komunalnog otpada

U procjeni količina otpada koji se na određenom prostoru generiše, potrebni su sljedeći podaci:

- ✓ broj stanovnika koji jeste i koji bi trebalo da bude uključen u sistem upravljanja otpadom na određenoj teritoriji tj. broj stanovnika koji je obuhvaćen uslugama komunalnog preduzeća, kako u urbanim tako i u seoskim oblastima;
- ✓ broj privrednih subjekata koji posluju na određenoj teritoriji i podatak o količinama otpada koje ta privredna društva generišu na dnevnom i godišnjem nivou;
- ✓ podatak o prosječnoj količini generisanog otpada po stanovniku, u toku dana i godine, posebno za urbanu i seosku sredinu;
- ✓ podatak o uticaju turističke sezone na stepen generisanja otpada u turističkim područjima.

Prikupljanje tačnih podataka o količinama komunalnog otpada koji se na nekoj teritoriji generiše podrazumijeva dugotrajan i kompleksan način istraživanja za koje je neophodno ustanoviti metodologiju i na osnovu dobijenih podataka, izvršiti njihovu detaljnu sistematizaciju. Podatke bi trebalo prikupljati najmanje godinu dana, prije sistematizacije. Redovno bilježenje je izuzetno bitno za pouzdanu analizu podataka i za poređenje zabilježenih količina u vremenskim periodima i godišnjim dobima.

Rezultat krajnje analize predstavlja jedan od najvažnijih podataka za uspješno planiranje održivog sistema upravljanja otpadom, prevashodno za procjenu veličine, vrste, broja i kapaciteta neophodne infrastrukture. Procjena količina sakupljenog otpada na teritoriji opštine Bar izvela se iz podataka dobijenih dnevnim mjerenjem količina sakupljenog i deponovanog otpada na kolskoj vagi u oviru sanitarne deponije.

Tabela 6. Količine sakupljenog komunalnog otpada u opštini Bar

Godina	Količine sakupljenog komunalnog otpada (t) (1)	Količine sakupljenog zelenog otpada (t) (2)	Količine sakupljenog kabastog otpada (t) (3)	Količine sakupljenog otpada preduzeća Hemosan u kompleksu Luke Bar (t) (4)	Primarno selektovan otpad (t)		Ukupno 1+2+3+4+5+6 (%)
					DOO Komunalne djelatnosti (5)	DOO Hemosan (6)	
2023	25.293,06	399,96	575,86	1.191,22	207,64	311,6	1,69 <u>27.979,32</u>
2024	25.922,64	359,96	452,58	555,06	163,58	418,3	2,09 <u>27.854,12</u>

2025	27.521,00	326,40	342,22	467,42	144,00	308,2	1,55	<u>29.181,04</u>
-------------	-----------	--------	--------	--------	--------	-------	------	-------------------------

Morfološki sastav komunalnog otpada je maseni udio pojedinih komponenata u karakterističnom uzorku otpada. Direktno zavisi od mnogo faktora a u osnovi je diktiran standardom stanovništva koji ga na određenom prostoru stvara, njegovim navikama, tipu, kvalitetom postojeće komunalne infrastrukture, vrstama privredne djelatnosti koja su zastupljena na datom području, godišnjim dobom, klimom i dr.

Na području opštine Bar, ovaj otpad se u najvećoj mjeri sastoji od organskog otpada, koji potiče od baštenskog i drugog biorazgradivog otpada, zatim plastike, kartona, stakla, papira, tekstila i metala. On se uglavnom ne smatra opasnim otpadom, međutim vrlo je uobičajeno da se u njemu nađu i elementi koji po svojim karakteristikama pripadaju opasnom otpadu. Neke od tih komponenata su baterije, akumulatori, različit električni i elektronski otpad, lijekovi, ambalaža od različitih pesticida, hemikalija za kućnu higijenu ili drugu namjenu, boja i lakova, ulja, i dr.

D.O.O „Komunalne djelatnosti“ - Bar je tokom 2026. godine pristupilo uzimanju uzorka otpada iz kontejnera u centru grada (polu-podzemni konteneri) i prigradskih naselja (sistem “od vrata do vrata”) i uradjena je morfološka analiza sastava komunalnog otpada.

Izdvajanjem i mjerenjem svih prisutnih vrsta otpada na uzorku od 370 kg iz polu-podzemnih kontejnera u urbanom dijelu grada i 450 kg u sistemu “od vrata do vrata” u prigradskim naseljima, došlo se do podataka prikazanih u tabeli br 7 i 8.

Tabela 7. Sastav komunalnog otpada iz polu-podzemnih kontejnera u urbanom dijelu grada

FRAKCIJE OTPADA	KOLIČINA (kg)	PROCENTUALNO UČEŠĆE (%)
Organski otpad	129,5	35,0
Papir i karton	51,8	14,0
Kompozitno pakovane	11,1	3,0
Staklo	25,9	7,0
Teški metali	0,00	0,0
Obojeni metali	0,00	0,0
Drvo	5,55	1,5
PET	22,2	6,0
Plastika	40,7	11
Tekstil	11,1	3,0
Zeleni otpad	22,2	6,0
Kabasti otpad	5,55	1,5
Ostalo	44,4	12,0
UKUPNO	370	100,0

Tabele 8. Sastav komunalnog otpada u sistemu “od vrata do vrata”

FRAKCIJE OTPADA	KOLIČINA (kg)	PROCENTUALNO UČEŠĆE (%)
Organski otpad	204	45,3
Papir i karton	45	10
Kompozitno pakovane	27	6
Staklo	36	8,0
Teški metali	0,00	0,0
Obojeni metali	0,00	0,0
Drvo	4,5	1
PET	28	6,2
Plastika	20	4,51
Tekstil	9	2,0
Zeleni otpad	22,5	5,0
Kabasti otpad	4,5	1
Ostalo	49,5	11
UKUPNO	450	100

Cijeneći da je morfološka analiza sastava otpada odrađena sredinom juna mjeseca, a kako se količine otpada tokom jula i avgusta mjeseca višestruko uvećavaju, može doći do promjene procenata u određenim vrstama otpada, prije svega u ambalažnom otpadu za jednokratnu upotrebu (PVC, plastika, limenke...).

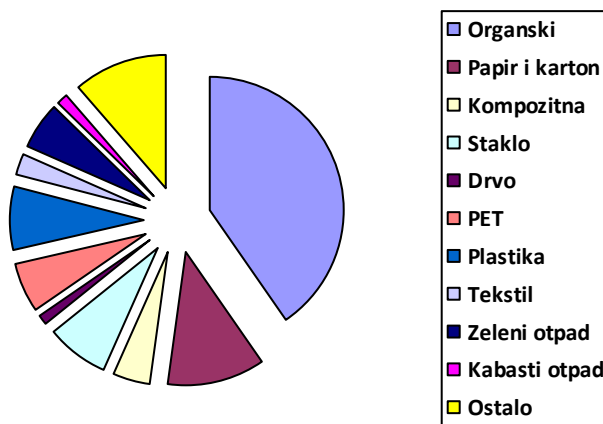
Analizirajući predmetne rezultate, može se zaključiti da se metal gotovo ne može naći u komunalnom otpadu iz razloga postojanja „neformalnog“ depozitnog sistema odnosno otkupa obojenih i teških metala. Ovaj primer je najbolji pokazatelj da depozitni sistem daje najbolje rezultate u cilju ponovne upotrebe, reciklaže i smanjenja otpada koji se deponuje. Takođe, da se primjetiti da se količina kabastog i zelenog otpada smanjila ali ne iz razloga smanjena produkcije ovog otpada, već što je deponija od sredine 2024. godine omogućila fizičkim i pravnim licima da svoj otpad odlažu direktno na deponiji uz simboličnu nadoknadu, u skladu sa važećim pravilima i cjenovnikom.

Količinski sastav otpada je utvrđen na osnovu podataka iz 2025. godine, kada je prikupljeno 27.592,80 t komunalnog otpada, 326,5 t kabastog otpada i 324,94 t zelenog otpada, što ukupno predstavlja 28.244.39 t sakupljenog otpada i takođe uzet je prosjek morfološkog sastava otpada iz tabela 7. i 8. Količinski sastav generisanog otpada prikazan je u tabelarnom i grafičkom prikazu.

Tabela 9. Količinski sastav generisanog komunalnog otpada prema komponentama u 2025. godini

	Količinski sastav otpada prema komponentama (t/god)													
Frakcije otpada	Organski	Papir i karton	Kompozitna ambalaža	Staklo	Teški metali	Obojeni metali	Drvo	PET	Plastika	Tekstil	Zeleni otpad	Kabasti otpad	Ostalo	UKUPNO
Procenat u otpadu	40,15	12	4,5	7,5	0,00	0,00	1,25	6,1	7,75	2,5	5,5	1,25	11,5	100 %
Količina u (t)	11.340,1	3.389,3	1.271	2.118,3	/	/	353	1.722,9	2.188,9	706.1	1.553,4	353	3.248,1	28.244,39 ¹⁰

Slika 1. Grafikon o količinskom sastavu otpada za 2025 godine

2.3.1 Sakupljanje i transport komunalnog otpada

Prema Zakonu o upravljanju otpadom, sakupljanje otpada podrazumijeva prihvatanje otpada i transport otpada do postrojenja za obradu otpada, kao i prethodno razvrstavanje i privremeno skladištenje otpada.

¹⁰ Količina koju je sakupilo komunalno preduzeće u 2025. godini

Shodno Ugovoru o povjeravanju poslova, poslove sakupljanja i transporta komunalnog otpada na teritoriji opštine Bar obavljaju D.O.O "Komunalne djelatnosti" Bar i D.O.O "Hemosan" iz Bara.

Skupština opštine Bar, na sjednici održanoj 05.02.2016. godine, donijela je Odluku o osnivanju Društva sa ograničenom odgovornošću „Komunalne djelatnosti“ Bar. Ovom Odlukom je osnovano D.O.O „Komunalne djelatnosti“ Bar na način što se reorganizovalo JP “Komunalne djelatnosti” Bar, kao jednočlano društvo, radi obavljanja sljedećih komunalnih djelatnosti: sakupljanje bezopasnog otpada, kao pretežne djelatnosti, u zakonu o klasifikaciji djelatnosti utvrđene u sektoru E, oblast 38, grana 38.1, grupa 38.11, transport i odlaganje komunalnog otpada za potrebe korisnika usluga, sakupljanje i promet sekundarnih sirovina, održavanje i uređivanje parkova, javnih zelenih i rekreacionih površina, proizvodnja, nabavka i promet sadnog, sjemenskog i drugog biljnog materijala, održavanja javne rasvjete, pružanje pijaćnih usluga i zbrinjavanje napuštenih ili izgubljenih životinja (kućnih ljubimaca) i održavanje skloništa za njihovo zbrinjavanje.

Skupština opštine Bar, na sjednici održanoj 04.06.2025. godine, razmotrila i dala saglasnost na Ugovor između Opštine Bar i D.O.O "Hemosan" iz Bara o povjeravanju obavljanja komunalne djelatnosti upravljanja komunalnim otpadom u lučkom području ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 027/25). Predmet ovog ugovora je povjeravanje obavljanja komunalne djelatnosti upravljanja komunalnim otpadom, na prostoru kojim upravljaju privredna društva A.D “Luka Bar i A.D “Port of Adria”.

D.O.O „Komunalne djelatnosti“ je u 2025. godini imalo 353 zaposlena radnika, dok je u radnoj jedinici Čistoća zaposleno 96 radnika a u sektoru Mehanizacija je zaposleno 56 radnika. Broj domaćinstava obuhvaćenih pružanjem usluge sakupljanja i transporta otpada (2025 godina) na teritoriji opštine Bar je 28.353 (individualni i stambeni fond) i 1.336 pravnih lica.

Sakupljanje komunalnog otpada u opštini Bar, zavisno od vrste naselja vrši se na dva načina i to:

Način I - postavljanje polu-podzemnih kontejnera i kontejnera od 1.1m³ za prikupljanje otpada iz domaćinstava i komercijalnog sektora i prebacivanjem u specijalizovane kamione.

Ugradnja polu-podzemnih kontejnera u opštini Bar je započeta je 2013. godine, kao pilot projekat izmjene sistema odlaganja komunalnog otpada u urbanim sredinama. Polu-podzemni kontejneri zauzimaju minimalnu površinu, smanjuju koncentraciju neprijatnih mirisa, imaju duži životni vijek eksploatacije i uz primjenu specijalnog vozila značajno skraćuju vrijeme pražnjenja.

Zaključno sa decembrom 2025. godine, na teritoriji opštine Bar je ugrađeno 250 polu-podzemnih kontejnera, od toga: 23 - kapaciteta 2 m³, 9 - kapaciteta 3 m³ i 218 - kapaciteta 5 m³.

Takođe, DOO »Komunalne djelatnosti« je u 2026. godini je realizovalo nabavku 70 polu-podzemnih kontejnera.

Način II – sakupljanje otpada po sistemu “od vrata do vrata” gdje se otpad sakuplja određenim danima u određenom vremenu direktno od građana tj. od proizvođača otpada.

U Tabeli br. 10. dat je pregled ulica i djelova naselja po Mjesnim zajednicama koja su pokrivena uslugom sakupljanja otpada "od vrata do vrata".

Tabela 10. Dinamika odvoza otpada u dogovoreno vrijeme za pražnjenje kanti (120 i 240 litara)

Mjesna zajednica	Ulica ili dio naselja	Dinamika sakupljanja i transporta
MZ Spič – Sutomore	Zagrađe (Donje i Gornje), Suvi potok, Rutke	ponedjeljak, četvrtak
	Đuričine vode, Papanska, Pod zgradom, Sv.Tekle, Haj Nehaj, Pelinova, Sozinska, Ratac, Brvačka, Pobrđe, Ratačka	srijeda, subota
	Gorelac, Stari put, Crnogorska, Stjepan Mitrov Ljubiša	utorak, petak
	Obala Iva Novakovića, 20. jula, Save Kovačevića, Njegoševa, Kosovska, Spičanska	ponedjeljak, srijeda, subota
MZ Šušanj	Tome Oravca, Kapetana Iva Đokića, Omladinska, Bratstva i jedinstva, Zeleni pojas, Vitići	ponedjeljak, četvrtak
	Jadranska, Josipa Sladea, Kraljice Jelene Balšić, Milivoja Barjamovića	utorak, subota
	Jugoslovenska, Nikole Lekića, Anta Đedovića, Bokeljške brigade	ponedjeljak, srijeda, petak
	Kragujevačka, Milivoja Bajramovića, Alekse Šantića	utorak, petak
	Gavrila Principa, Jove Jovanovića Zmaja	utorak, četvrtak, subota
MZ Polje	Marka Sekulića, Blagoja Markovića, Učiteljice Anke Asanović, Kapljevski, Ruzmarina	ponedjeljak, četvrtak
	Tombarska, Đuzepea Volpija, Donja Tomba, Ronkulska, Andrije Miranovića, Lovrenačka	srijeda, subota
	Ernesta De Benedetija	ponedjeljak, subota
	Pristanska, Petra Vojvodića, Stara ambulanta	ponedjeljak, petak
	Tabijska	ponedjeljak, srijeda, subota

MZ Bar IV – Bjeliši	Zubački put, Donji Sustaš, Taraboških junaka, Mandarići, Stara pruga, Vojvode Maše Vrbice, Burtaiši, Skadarska, Tršćanska, Rumijska	utorak, petak
	Majora Milovana Mećikukića, Bjeliška, Kraljice Jelene Anžuske	utorak, četvrtak, subota
MZ Bar V – Sutorman	Sustaš, Tuđemili	ponedjeljak, četvrtak
	Pod Sustaš	utorak, petak
MZ Stari Bar	Podgrad	ponedjeljak, četvrtak
	Belveder	utorak, petak
	Rena, Bartula	srijeda, subota
MZ Mrkojevići	Sveti Ivan, Dobra voda, Brkanovići, Rašketići	srijeda, subota
	Obala Veliki pijesak, Utjeha obala	utorak, petak i nedjelja
	Marin ploče, bočne ulice ispod i iznad magistralnog puta, Žigovo, Avalska, Sandžačka, Komina, Bijeli kamen, Kunje, Gorana	petak

Sakupljanje i odvoz otpada organizovan po sistemu “od vrata do vrata” daje dobre rezultate jer se odvoz otpada vrši u dogovoreno vrijeme sa korisnicima usluga u cilju prevazilaženja problema u nedostatku lokacija za postavljanje posuda za odlaganje otpada. U realizaciji ovog projekta putem obavještenja koja su građanima dostavljena na adresu stanovanja kao i izradom panoa sa potrebnim obavještenjima koja su postavljena u ulicama i naseljima, komunalno preduzeće je da ostvarilo komunikaciju sa korisnicima uslugana o načinu i vremenu iznošenja komunalnog otpada.

Sakupljanje otpada „od vrata do vrata“ iz domaćinstava nastaviće se u prigradskim naseljima gdje putna infrastruktura obezbjeđuje nesmetane uslove za prolazak vozila. Broj zaključenih ugovora korisnika usluga zaključno sa decembrom 2025. godine je oko 3.300 za prikupljanje i odlaganje komunalnog otpada u posude.

Odvoz otpada sa javnih površina podrazumijeva odlaganje u posude i prevoz otpada sakupljenog iz kanti i korpica za otpad kao i odbačenog otpada sa javnih površina (trotoari, pješačke staze, zelene površine). Ovi poslovi se obavljaju svakodnevno tokom cijele kalendarske godine. Vozila za sakupljanje otpada kojima raspolaže D.O.O „Komunalne djelatnosti“ Bar prikazana su u tabeli br. 11.

Tabela 11. Vozila za sakupljanje otpada¹¹

Specijalno vozilo sa potisnom pločom (bubnjara)				
Red br.	Marka i tip	God. proiz.	Kapacitet vozila	Broj vozila
1.	Mercedes Benz ACTROS 2532 6 X 2	2012/2013	25 m ²	2
2.	ISUZU M35, 24 RESOR S7	2025	7 m ²	1
3.	ISUZU M305, 24 RESOR S5	2025	5 m ²	1
4.	DAF XB 260 FA	2025	19 m ²	1
5.	DAF XB 260 FA	2025	16 m ²	1
6.	DAF CF 300 FAG	2023	10 m ²	1
7.	ISUZU P75F5.2	2023		1
8.	Bmc TUGRA 2532	2022		1
9.	ISUZU	2022		1
10.	MAN TGM 26.320	2020	18 m ²	1
11.	MAN TGE 6.180	2020	5 m ²	2
12.	MAN TGX 26-560 KIPER	2016	10 m ²	1
13.	MAN TGX 18-320 GRAJFER	2014	8 m ²	1
14.	MERCEDES AXOR 1826	2012	18 m ²	1
15.	MERCEDES AXOR 1826	2012	16 m ²	1
16.	MERCEDES VARIOPRES 950 AXOR		8 m ²	1
17.	Mercedes Benz AXOR 1823	2008	16 m ²	4

Broj kontejnera na određenim lokacijama varira u zavisnosti od količine otpada koja se u njima odlaže. Stoga, povećan broj korisnika usluga u toku turističke sezone, zahtijeva postavljanje većeg broja kontejnera u vikend naseljima.

U tabeli br. 12. dat je oprema koja se koristi za sakupljanje, transport i selekciju otpada.

Tabela 12. Oprema

Redni broj	Vrsta opreme	Količina
1.	Kontejneri 1.1 m ³	599
2.	Kontejneri 1.1 m ³ plastični	51
3.	Kontejneri 7 m ³	14
4.	Polupodzemni kontejneri 2 m ³	23
5.	Polupodzemni kontejneri 3 m ³	9

¹¹ Izvještaj o realizaciji programa obavljanja komunalnih djelatnosti za 2025. godinu

6.	Polupodzemni kontejneri 5 m ³	218
7.	Reciklažni set sa posudama	3
8.	Presa za karton, papir i PET ambalažu 10t	1
9.	Mašina za mljevenje plastike	1
10.	Vertikalna presa za baliranje	1
11.	Reciklažno zvono za separaciju	3

2.3.2 Odlaganje komunalnog otpada

Komunalni otpad proizveden na teritoriji opštine Bar od jula mjeseca 2012. godine se odlaže na međuopštinskoj sanitarnoj deponiji "Možura". Granica zahvata sanitarne deponije definisana je Odlukom o izradi urbanističkog projekta i Programskim zadatkom. Zahvat čini dio kat. parcele br. 2416/1 KO Kunje. Površina ove katastarske parcele od cca 22.5 ha, je obuhvaćena Urbanističkim projektom "Međuopštinska sanitarna deponija Možura" koji je Skupština opštine Bar usvojila na XX sjednici održanoj 29.01.2010. godine. Odluka o donošenju urbanističkog projekta objavljena je u ("Sl. listu CG - opštinski propisi", br. 6/10, od 08.02.2010. godine).

Osnovna namjena sanitarne deponije je pravilno zbrinjavanje komunalnog otpada koji se proizvede na teritorijama opština Bar i Ulcinj. Pored matičnih komunalnih preduzeća Bar i Ulcinj, na deponiji Možura svoj otpad su deponovala komunalna preduzeća iz Budve, Kotor, Tivta, kao i privatno preduzeće Hemosan iz Bara.

Broj zaposlenih na 31.12.2025. godine je bio 37. U toku 2025. godine na sanitarnoj deponiji „Možura“ od komunalnih privrednih društava deponovano je 91.808,92 t komunalnog otpada. Poređenja radi, količine otpada komunalnih privrednih društava koje su dopremljene u istom periodu 2024. godine, iznosile su **101.146,09 t**. Na osnovu uporednih podataka, može se konstatovati da je u 2025. godini količina dopremljenog otpada za **9.219,96 t** manja, što čini smanjenje od **9,12 %**.

Na sanitarnoj deponiji od maja 2024. godine dozvoljeno je da otpad na deponiju mogu da dovoze fizička i pravna lica i to: kabasti otpad, biorazgradivi otpad, građevinski otpad, zemlju i kamen. Zaključno sa novembrom 2025. godine građani su deponovali 2.053,44 t a privredni subjekti 82.644,64 t otpada za obradu.

U 2025. godini je puštena u rad elektrana na deponijski biogas. Projekat izgradnje elektrane je vrijednosti 1,6 miliona eura, a realizovan je u saradnji sa Centrom za međunarodnu saradnju i razvoj Republike Slovenije, koja je kao partner u projektu učestvovala sa 631.803,00 € bespovratnih sredstava. Preostali iznos obezbijeđen je iz sredstava Možure.

Slika 3. Postrojenje za proizvodnju električne energije na deponiji „Možura“

2.3.2.1 Izgradnja novih sanitarnih kada

Zaključno sa novembrom 2025. godine, nakon više od 13 godina rada, popunjenost deponije „Možura“ premašila je 90% ukupnog projektovanog zapreminskog kapaciteta.

Imajući u vidu da se na deponiji „Možura“ odlaže komunalni otpad iz svih primorskih opština, izuzev Herceg Novog, te da je od početka rada deponovano više od 1.000.000 tona otpada, procjenjuje se da će, uz zadržavanje dosadašnje dinamike odlaganja, preostali kapaciteti deponije biti iscrpljeni tokom 2027. godine.

U cilju obezbjeđivanja kontinuiteta odlaganja otpada i povećanja raspoloživih kapaciteta, izrađena su tri konceptualna rješenja mogućeg proširenja deponije i izgradnje novih sanitarnih kada. Nakon razmatranja predloženih varijanti, kao najpovoljnije odabrano je rješenje koje podrazumijeva izgradnju novih sanitarnih kada u neposrednom nastavku postojećih. Procjenjuje se da će realizacijom planiranog proširenja biti obezbijeđeni dodatni kapaciteti za odlaganje otpada u periodu od narednih 8 do 10 godina. Navedena procjena zasnovana je na dosadašnjoj dinamici i načinu odlaganja otpada, bez uračunavanja očekivanih efekata uvođenja sistema odvojenog sakupljanja

otpada, povećanja stepena reciklaže, kao i uspostavljanja postrojenja za njegovu obradu i valorizaciju. Realizacija ovih mjera trebalo bi da doprinese smanjenju količina otpada koje se konačno odlažu na deponiju, a samim tim i produženju vijeka korišćenja novoizgrađenih kapaciteta.

Međutim, u cilju dugoročnog i održivog rješavanja pitanja odlaganja komunalnog otpada iz primorskog regiona, za period od 20 i više godina, neophodno je blagovremeno planirati i mogućnost daljeg proširenja deponije. U tom smislu, potrebno je razmotriti opredjeljivanje odgovarajućeg dijela zemljišta u državnoj svojini, koje se neposredno nadovezuje na prostor planiranih novih sanitarnih kada, čime bi se stvorili prostorni preduslovi za buduće faze razvoja i proširenja regionalnog centra za upravljanje otpadom.

Slika 4. Predviđena lokacija za izgradnju novih sanitarnih kada

U cilju stvaranja preduslova za proširenje sanitarne deponije, preduzete su sljedeće aktivnosti:

- ✓ DOO „Možura“ je iz sopstvenih sredstava obezbijedila zemljište u nastavku postojeće deponije, površine 44.430 m²;
- ✓ Izrađen je i revidovan idejni projekat proširenja i studija izvodljivosti;
- ✓ Donijeta je Odluka o određivanju lokacije sa elementima urbanističko-tehničkih uslova za izradu tehničke dokumentacije za izgradnju lokalnog objekta od opšteg interesa;
- ✓ Izrađen je Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu;
- ✓ Dobijena je saglasnost na Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu;
- ✓ Izrađena je Studija izvodljivosti za realizaciju projekata;
- ✓ Izrađen je i revidovan Glavni projekat za proširenje kapaciteta kroz izgradnju novih sanitarnih kada;
- ✓ Zakonom o Budžetu Vlade Crne Gore i Odlukom o zaduživanju Crne Gore za 2026. godinu, predviđena su sredstva za izgradnju novih kada.

III. UPRAVLJANJE OTPADOM U PLANSKOM PERIODU

3.1 Ciljevi upravljanja komunalnim otpadom u opštini Bar

Kvantifikacija glavnih ciljeva upravljanja komunalnim otpadom prikazana je u sljedećoj tabeli:

Tabela 13. Kvantifikacija ciljeva upravljanja komunalnim otpadom

Vrsta otpada	Opis cilja	Ciljna godina	Kvantifikovani cilj za Crnu Goru (t/god) ¹²	Kvantifikovani cilj za Opštinu Bar (t/god) ¹³	Pravna referenca
Komunalni otpad	Najmanje 50% otpadnih materijala, kao što su papir, metal, plastika i staklo, iz domaćinstava i drugih izvora u kojima su tokovi otpada slični tokovima kućnog otpada, treba pripremiti za ponovnu upotrebu i recikliranje	2030	96.714	6.770	Prema čl. 21 Zakona o upravljanju otpadom
Ambalažni otpad	50% generisanog ambalažnog otpada koji se sakuplja za preradu, uključujući i energetska obnova	2030	49.786	3.485	Prema čl. 62 Zakona o UO
	35% ambalažnog otpada se reciklira	2030	34.850	2.439	Prema čl. 62 Zakona o UO
	Recikliranje 40% mase staklene ambalaže	2030	5.638	394	Prema čl. 62 Zakona o UO
	Reciklaža 40% mase papirne i kartonske ambalaže	2030	11.535	807	Prema čl. 62 Zakona o UO
	Recikliranje 50% mase metalne ambalaže	2030	4.760	333	Prema čl. 62 Zakona o UO

¹² Državni plan upravljanju otpadom

¹³ U opštini Bar se generiše oko 7% otpada proizvedenog u Crnoj Gori

	Reciklaža 22,5% mase plastične ambalaže	2030	7.939	555	Prema čl. 62 Zakona o UO
	Reciklaža 10% drvene mase	2030	192	13	Prema čl. 62 Zakona o UO
Biorazgradivi otpad¹⁴	Maksimalna odložena količina od 50% biorazgradivog otpada generisanog u 2010.	2029	73.000	5.110	Prema čl. 27 Zakona o UO
	Maksimalna odložena količina od 35% biorazgradivog otpada generisanog u 2010.	2033	51.100	3.577	Prema čl. 27 Zakona o UO

Odgovarajući ciljevi za krajnju godinu Plana, odnosno 2029. godinu dati su u tabelama 1, 2 i 3.

Ciljevi se planiraju ostvariti primjenom ovog Plana, kao i uspostavljanjem održivog sistema upravljanja otpadom i njegovim konstantnim unaprjeđenjem kroz **proširenu odgovornost proizvođača** prema kojoj svako fizičko ili pravno lice koje profesionalno razvija, proizvodi, prerađuje, obrađuje, prodaje ili uvozi proizvode snosi odgovornost za upravljanje otpadom koji preostaje nakon upotrebe tih proizvoda, kao i finansijsku odgovornost za te aktivnosti.

U cilju tranzicije ka efikasnijoj i cirkularnoj ekonomiji, mora se obezbijediti da svaki otpad koji se stvara bude efikasno i efektivno obrađen, kako bi se smanjio njegov uticaj na životnu sredinu, a istovremeno maksimizirao njegov potencijal kao resurs.

Ovo će se postići kroz:

1. sprovođenje mjera za podsticanje prevencije generisanja otpada, odvajanja otpada na izvoru i smanjenja količina zaostalog otpada iz privrednih subjekata;
2. implementaciju okvira proširene odgovornosti proizvođača kako bi se uspostavili jednaki uslovi i kako bi se osiguralo da troškove upravljanja otpadom snose proizvođači;
3. ulaganjem u nove i postojeće objekte za upravljanje otpadom kako bi se obezbijedila moderna i efikasna infrastruktura za otpad, koja ne samo da će zadovoljiti trenutne potrebe opštine Bar, već će uspostaviti potrebna postrojenja za obradu otpada u budućnosti.

¹⁴ Količina biorazgradivog otpada u 2010. godini iznosila je 146.000 t, prema, Zajedničkoj pregovaračkoj poziciji EU za poglavlje 27, 2018.

Stoga je neophodno uspostaviti uspješan sistem primarne selekcije otpada kroz prikupljanje, razvrstavanje, obradu i ponovna upotreba reciklabilnih materijala, kao i održivi sistem sprječavanja nastajanja otpada. Kada je u pitanju komunalni otpad treba se fokusirati na primarnu selekciju, koju treba pojednostaviti i približiti stanovništvu uz konstantno jačanje javne svijesti o neophodnosti takvog djelovanja.

3.1.1 Proširena odgovornost proizvođača

Program proširene odgovornosti proizvođača je ekološko-ekonomski mehanizam koji obavezuje proizvođače, uvoznike i distributere da preuzmu finansijsku i operativnu odgovornost za proizvode tokom njihovog čitavog životnog vijeka, a posebno kada oni postanu otpad.

Ovaj sistem je u Crnoj Gori uređen Zakonom o upravljanju otpadom i Uredbom o bližim uslovima sprovođenja programa proširene odgovornosti. Riječ je o principu koji se sve više primjenjuje širom Evrope i principu znači ako stavljaš proizvode na tržište trebaš se pobrinuti i za otpad koji od njih nastaje. To ne važi samo za domaće proizvođače, već i za sve koji uvoze, prerađuju, pakuju ili na bilo koji drugi način stavljaju proizvode u promet u Crnoj Gori.

Proširenom odgovornošću proizvođača u cilju realizacije ovog Plana, značajno je da se utvrđuje odgovornost industrije ambalažnih proizvoda izvan prodajnog mjesta za određene proizvode.

Važeće zakonodavstvo u Crnoj Gori predviđa proširenu odgovornost proizvođača za električne i elektronske proizvode (EE-proizvodi), vozila, baterije i akumulatore, gume, tekstil, ambalažu, plastiku za jednokratnu upotrebu i ribolovni alat koji sadrži plastiku.

Proizvođač, odnosno uvoznik proizvoda, koji spada pod sistem proširene odgovornosti, dužan je da sprovodi obaveze iz programa proširene odgovornosti na način da:

- samostalno organizuje sistem preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada;
- sa drugim proizvođačem organizuje kolektivni organizovani sistem preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada preko posebnog privrednog društva;
- se uključi u osnovani kolektivni organizovani sistem preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada u skladu sa zakonom i zaključi ugovor sa upravljačem kolektivnog organizovanog sistema

Shodno članu 120a i 122 Zakona o upravljanju otpadom definisana je odložena primjena proširene odgovornosti proizvođača, a početak primjene je dat u sledećoj tabeli.

Tabela 14. Vrijeme početka proširene odgovornosti proizvođača

Zakon o upravljanju otpadom	Vrsta otpada	Dužina odložene primjene	Početak primjene shodno Članu 122 Zakona	Izmjene zakona od 31.08.2026 Član 120a

član 57 stav 5	Otpadne gume	12 mjeseci	20.04.2025 godine	
član 56 stav 3	Otpadna vozila	24 mjeseci	20.04.2026 godine	
član 59 stav 3	Otpadne baterije i akumulatori	24 mjeseca	20.04.2026 godine	Program proširene odgovornosti proizvođača za baterije uspostaviće se do 31. decembra 2030. godine
član 62 stav 5	Otpadna ambalaža	36 mjeseci	20.04.2027 godine	Program proširene odgovornosti proizvođača za ambalažu uspostaviće se do 31. decembra 2027. godine.
član 64 stav 6	Otpadne boce			Upravljanje otpadnim bocama od plastike vrši se na način da se dvije godine nakon datuma za uspostavljanje programa proširene odgovornosti proizvođača za ambalažu odvojeno sakupi 25% i četiri godine posle tog datuma odvojeno sakupi 50% masenog udjela boca od plastike, koje su u određenoj godini stavljene na tržište.
član 65 stav 1	Plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu	36 mjeseci	20.04.2027 godine	
66a	Tekstil			Program proširene odgovornosti proizvođača za tekstil uspostaviće se do 31. decembra 2030. godine
član 66 stav 2	Ribolovni alat koji sadrži plastiku	36 mjeseci	20.04.2027 godine	

Kao što se može vidjeti iz priložene tabele, dva člana istog Zakona definišu različito vrijeme primjene programa proširene odgovornosti proizvođača, što je prije svega značajno za realizaciju ovog Plana. Takođe, izmjenama Zakona o upravljanju otpadom iz 2026. godine (član 64 stav 6) definisano je da se upravljanje otpadnim bocama od plastike vrši na način da se dvije godine nakon

datumima za uspostavljanje programa proširene odgovornosti proizvođača za ambalažu u skladu sa članom 62 stav 15 ovog zakona odvojeno sakupi 25% i četiri godine poslije tog datuma odvojeno sakupi 50% masenog udjela boca od plastike, koje su u određenoj godini stavljene na tržište. Kako član 62 Zakona, nema stav 15, ostaje nejasno do kraja puna implementacija upravljanja bocama od plastike, koja u zapreminskom udjelu predstavljaju vrlo značajan procentualni udio u otpadu.

Nažolost, izmjenama zakona nije utvrđena obaveza uvođenja depozitnog sistema povrata ambalaže već je ostavljeno da privredno društvo koje upravlja organizovanim sistemom preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže ili više njih zajedno, moгу uspostaviti depozitni povratni sistem.

Proizvođač plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu je dužan da se uključi u organizovani sistem preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže ili u poseban organizovani sistem preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu, ako se proizvod ne smatra za ambalažu za koju je osnovan organizovani sistem preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže, ako stavlja na tržište sljedeće proizvode:

- 1) posude koje se upotrebljavaju za pripremu, pakovanje ili skladištenje hrane;
- 2) kese i omote izrađene od savitljivog materijala u kojima je hrana;
- 3) posude za napitke zapremine do 3 l, odnosno posude za tečnost, kao što su flaše za napitke, uključujući njihove čepove i poklopce, kao i višeslojna (kompozitna) ambalaža za napitke, uključujući njihove čepove i poklopce, osim staklenih ili metalnih posuda za napitke sa čepovima i poklopcima od plastike;
- 4) lagane plastične kese za nošenje debljine zida do 15 mikrona i lagane plastične kese preko 50 mikrona;
- 5) čaše za napitke, uključujući njihove čepove i poklopce;
- 6) vlažne maramice, odnosno prethodno ovlažene maramice za ličnu njegu i upotrebu u domaćinstvu;
- 7) balone, osim balona za industrijske ili druge profesionalne namjene i upotrebe;
- 8) duvanske proizvode sa filterom i filtere koji se stavljaju na tržište za upotrebu u kombinaciji sa duvanskim proizvodima.

Privredno društvo koje upravlja organizovanim sistemom preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže, dužno je da preduzme mjere radi obezbjeđenja recikliranja do 31. decembra 2030. godine najmanje 35 % ukupne mase ambalaže koja je stavljena na tržište na način da se ostvari najmanje sljedeći odnos recikliranja pojedinih komponenti:

- 1) 40% mase stakla;
- 2) 40% mase papira i kartona;
- 3) 50% mase metala;
- 4) 22,5% mase plastike;
- 5) 10% drvene mase.

Privredno društvo koje upravlja organizovanim sistemom preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne može uspostaviti depozitni povratni sistem za određenu vrstu ambalaže i uvesti depozit na vraćanje otpadne ambalaže koji se naplaćuje na mjestu prodaje proizvoda, pod uslovom jednakomjerne geografske pokrivenosti bez ograničavanja za područja gdje sakupljanje otpadne

ambalaže na osnovu depozita nije profitabilno, radi podsticanja vraćanja i sakupljanja otpadne ambalaže.

Za period obuhvata planiranja, 2026-2029. godina, ovim Planom su predviđene sljedeće aktivnosti:

- ✓ **Uspostavljanje sistema proširene odgovornosti proizvođača za komercijalnu i komunalnu ambalažu kao i za plastične proizvode za jednokratnu upotrebu;**
- ✓ **Proširenje sanitarne deponije izgradnjom novih sanitarnih kada;**
- ✓ **Izgradnja Centra za selekciju i kompostiranje u okviru kompleksa sanitarne deponije Mozura;**
- ✓ **Izgradnja sistema sa prečišćavanje ocjernih voda na deponiji;**
- ✓ **Izgradnja tri reciklažna dvorišta;**
- ✓ **Uvođenje druge kante u sistemu sakupljanja otpada od "vrata do vrata";**
- ✓ **Uvođenje treće kante za biorazgradivi otpad, nakon izgradnje postrojenja za kompostiranje;**
- ✓ **Nabavka nedostajuće opreme za sakupljanje reciklabilnih materijala (kante i kontejneri, vozila i dr.);**
- ✓ **Podizanje kapaciteta komunalnih preduzeća u obavljaju komunalnih poslova na području opštine;**
- ✓ **Inteziviranje aktivnosti u domenu jačanja javne svijesti i održavanje kontinuiteta u tom pogledu uz poseban fokus na predškolsku i školsku djecu;**
- ✓ **Organizovanje kampanja i tribina, informisanje građana preko medija, organizovanje akcija sakupljanja pojedinih vrsta otpada, eko kampova, različitih atraktivnih kampanja;**
- ✓ **Unaprijediti odnos komunalnog preduzeća i stanovništva intenziviranjem aktivnosti preduzeća u domenu animacije stanovništva;**
- ✓ **Smanjenje količine otpada koji se odlaže na deponije.**

3.1.2 Procjena budućih količina komunalnog otpada za Opštinu Bar

Količina otpada i njegov morfološki sastav zavise od niza različitih faktora od kojih su najvažniji broj stanovnika, stepen razvoja zemlje, obim industrijske i poljoprivredne proizvodnje, stepen razvoja turizma, stepen razvoja primarne selekcije tj. odvojenog sakupljanja različitih frakcija otpada i efikasnost sprovođenja postupaka ponovne upotrebe i reciklaže.

Pravilnikom o klasifikaciji otpada i katalogu otpada ("Sl. list CG", br. 59/13 od 26.12.2013) je propisana klasifikacija otpada, katalog otpada, postupci obrade, odnosno prerade i odstranjivanja otpada. Otpad se klasifikuje u zavisnosti od mjesta nastanka i porijekla u 20 grupa koje se obilježavaju sa dvije cifre od 01 do 20. To znači da je definisano 20 frakcija komunalnog otpada, uključujući odvojeno sakupljene frakcije.

U opštini Bar najveća dnevna specifična količina otpada stvara se u gradskom i priobalnom dijelu što je saglasno većim ekonomskim potencijalima ovog područja, posljedica turističkih i privrednih djelatnosti.

S obzirom na to da se smatra da je količina proizvedenog otpada u jednoj opštini približno direktno proporcionalna broju stanovnika u njoj, proračun i procjene predstavljeni u tekstu koji slijedi, rezultati su analize zasnovane na toj činjenici, uz uključivanje broja turista koji na godišnjem nivou posjete opštinu Bar.

Na osnovu nekih iskustava u upravljanju otpadom u turističkim područjima, pretpostavlja se veća dnevna stopa proizvodnje komunalnog otpada od strane turista kao posljedica promjene ponašanja usljed turističkih aktivnosti, npr. veća potrošnja proizvoda za jednokratnu upotrebu.

Tako recimo u februaru 2025. godine odloženo je 1.780,54 t otpada (D.O.O Komunalne djelatnosti i DOO Hemosan) iz čega se može zaključiti da je prosječno odloženo 57,4 t/dnevno. Ako uzmemo da je u februaru mjesecu otpad proizvodilo uglavnom domicilno stanovništvo, dolazi se do toga da se prosječno proizvede **1.25 kg/stan/dan**. Ova vrijednost predstavlja ne samo količinu otpada koji se produkuje u domaćinstvima već ukupnu količinu komunalnog i drugih vrsta neopasnog otpada (kabasti, zeleni i sl.) koji se odlažu na sanitarnoj deponiji.

Dolasci i noćenja turista u opštini Bar za 2025. godinu prema podacima Zavoda za statistiku su prikazani u tabeli br. 15.

Tabela 15. Dolasci i noćenja turista u opštini Bar u 2025. godini

	Dolasci turista				Noćenje turista			
	Strani	Domaći	Ukupno	udio u ukupnom turističkom prometu	Strani	Domaći	Ukupno	udio u ukupnom turističkom prometu
	(1)	(2)	(3)=(1)+(2)	u %	(1)	(2)	(3)=(1)+(2)	u %
Bar	242.522	17.654	260.176	9,53	2.161.808	55.573	2.217.381	14,43

Opština Bar u prethodne četiri godine ostvarila je značajan napredak u oblasti demografskih kretanja, što potvrđuju podaci MONSTAT-a o prirodnom priraštaju. Nakon negativnog trenda iz 2022. godine, kada je zabilježen prirodni pad stanovništva (-58), Bar već od 2023. godine bilježi kontinuirani rast, koji kulminira u 2025. godini sa prirodnim priraštajem od čak +129. Bar spada među rijetke opštine u Crnoj Gori sa stabilnim i pozitivnim demografskim trendovima.

Prema podacima dobijenim na osnovu Popisa iz 2023. godine organizovanog od strane Zavoda za statistiku Crne Gore, u opštini Bar živi 45.812 stanovnika, što čini 7,35% ukupne populacije Crne Gore.

Iz naprijed navedenog možemo izvući sledeći zaključak: Stanovnici opštine Bar na godišnjem nivou produkuju (**45.812 stan. x 1.25 kg/stan x 365 dan/god = 20.901,7 t otpada**) dok turisti produkuju (**29.109,24 t sakup. otpada/2025 - 20.901,7 = 8.207,5 t otpada**). Imajući u vidu da se ova količina otpada proizvede uglavnom u junu, julu i avgustu mjesecu, to zahtijeva poseban vid organizacije i načina rada preduzeća koje sakuplja i deponuje otpad u odnosu na ostale mjesece u godini.

Imajući u vidu da će u narednom periodu doći do povećanja broja stanovnika i turista, a sa time i povećanja količine otpada, procjena je data u tabeli br. 16.

Tabela 16 . Količina sakupljenog otpada u periodu 2013-2015. i količine otpada za period 2026 – 2030. godina

God.	Količina sakupljenog komunalnog otpada (t/god) (1)	Količina sakupljenog kabastog otpada (t/god) (2)	Količina sakupljenog zelenog otpada (t/god) (3)	Količina sakupljenog otpada u lučkom području (t/god) (4)	Ukupna količina SAKUPLJENOG otpada (t/god) (1+2+3+4)
<u>2023</u>	<u>25.500,7</u>	<u>575,86</u>	<u>399,96</u>	<u>1.502,8</u>	<u>27.979,32</u>
<u>2024</u>	<u>26.068,22</u>	<u>452,58</u>	<u>359,96</u>	<u>973,36</u>	<u>27.854,12</u>
<u>2025</u>	<u>27.736,80</u>	342,22	326,40	<u>775,62</u>	<u>29.181,04</u>
2026	28.000	300,00	330,00	700,00	29.330,00
2027	28.300	270,00	310,00	650,00	29.530,00
2028	28.700	240,00	300,00	630,00	29.870,00
2029	29.000	210,00	280,00	600,00	30.090,00
2030	29.000	170,00	250,00	600,00	30.020,00

3.3 Lokacije postojećih postrojenja i objekata za obradu komunalnog otpada

Društvo sa ograničenom odgovornošću za upravljanje sanitarnom deponijom "Možura" Bar osnovano je od strane Opština Bar i Ulcinj sa ciljem pružanja usluga deponovanja čvrstog komunalnog otpada koji se proizvede u ovim opštinama. Sanitarna deponija "Možura" je počela sa radom 12.07.2012. godine.

Studijama i dozvolama koje su predhodili izgradnji deponije bilo je predviđeno, odnosno procjenjeno, da je eksploatacioni vijek deponije 23 godine (bez reciklaže) odnosno 28 godina (sa reciklažom) za potrebe opština Bar i Ulcinj. Kako je u međuvremenu odlagan, a i dalje se odlaže otpad iz susjednih primorskih opština a uzimajući trenutnu dinamiku odlaganja (bez povećanja) vijek deponije je prepolovljen. Takav zaključak može se lako izvući iz količine odloženog otpada na sanitarnoj deponiji u 2025. godini. Naime, sa teritorija opština Bar i Ulcinj na sanitarnu deponiju

je odloženo 45.273 tona komunalnog otpada dok su druge opštine (Budva, Kotor i Tivat) odložile 46.068 tona komunalnog otpada.

Imajući u vidu navedenu tendenciju planirani su sledeći projekti u okviru kompleksa sanitarne deponije:

- **Izgradnja novih sanitarnih kada na Možuri,**
- **Izgradnja centra za selekciju i kompostiranje,**
- **Izgradnja postrojenja za tretman ocjernih voda,**
- **Zatvaranje i rekultivacija postojeće deponije.**

3.3.1 Izgradnja novih sanitarnih kada

S obzirom na to da se na deponiji „Možura“ odlaže komunalni otpad iz svih primorskih opština, izuzev Herceg Novog, kao i otpad drugih pravnih lica sa kojima su zaključeni odgovarajući ugovori, te da je od početka rada deponije odloženo više od 1.000.000 tona otpada, procjenjuje se da će, uz zadržavanje dosadašnje dinamike odlaganja, postojeći kapaciteti biti u potpunosti iskorišćeni tokom 2027. godine.

Imajući u vidu navedeno, izgradnja novih sanitarnih kada predstavlja jedan od ključnih preduslova za obezbjeđivanje kontinuiteta rada deponije i nesmetanog pružanja usluge sanitarnog odlaganja otpada opštinama primorskog regiona. U cilju realizacije ovog projekta, od 2021. godine kontinuirano se sprovode aktivnosti na stvaranju neophodnih planskih, tehničkih i finansijskih preduslova za proširenje deponije. Značajan iskorak u tom procesu ostvaren je krajem 2025. godine, kada je prihvaćen predlog da se finansiranje projekta uključi u Budžet Crne Gore za 2026. godinu.

U okviru pripremnih aktivnosti izrađena su tri konceptualna rješenja mogućeg proširenja kapaciteta deponije i izgradnje novih sanitarnih kada. Nakon razmatranja predloženih varijanti, kao najpovoljnije odabrano je rješenje koje predviđa izgradnju novih sanitarnih kada u neposrednom nastavku postojećih. Za odabrano rješenje izrađen je i revidovan Idejni, a nakon toga i Glavni projekat proširenja deponije.

Procjenjuje se da će planirani kapaciteti novih sanitarnih kada omogućiti odlaganje otpada u narednih 8 do 10 godina. Navedena procjena zasnovana je na postojećoj dinamici i načinu odlaganja otpada, bez uračunavanja očekivanih efekata uvođenja sistema odvojenog sakupljanja otpada, povećanja stepena reciklaže i uspostavljanja postrojenja za obradu i valorizaciju otpada. Očekuje se da će realizacija ovih mjera doprinijeti smanjenju količina otpada koje se konačno odlažu na deponiju, čime bi se dodatno produžio vijek korišćenja novih kapaciteta.

Istovremeno, radi obezbjeđivanja dugoročne održivosti sistema upravljanja otpadom u primorskom regionu, za period od 20 i više godina, neophodno je blagovremeno sagledati mogućnosti daljeg prostornog proširenja deponije. U tom smislu, potrebno je razmotriti opredjeljivanje odgovarajućeg dijela zemljišta u državnoj svojini, koje se neposredno nadovezuje

na prostor planiranih novih sanitarnih kada, kako bi se stvorili preduslovi za buduće faze razvoja i proširenja

3.3.2 Zatvaranje i rekultivacija postojećih sanitarnih kada

Imajući u vidu da se, prema postojećim procjenama, iscrpljivanje raspoloživih kapaciteta deponije „Možura“ očekuje tokom 2027. godine, neophodno je blagovremeno planirati aktivnosti na zatvaranju i rekultivaciji postojećih sanitarnih kada. Realizacija ovog projekta predstavlja važan segment odgovornog upravljanja deponijom, sa ciljem dugoročne zaštite zemljišta, površinskih i podzemnih voda i vazduha, kao i smanjenja negativnih uticaja odloženog otpada na životnu sredinu.

Projekat zatvaranja i rekultivacije obuhvata niz tehničkih i bioloških mjera kojima se obezbjeđuje dugoročna stabilnost i zaštita prostora nakon prestanka odlaganja otpada. Tehnička rekultivacija podrazumijeva završno oblikovanje i stabilizaciju tijela deponije, izgradnju odgovarajućeg sistema završnog prekrivanja sa zaptivnim, zaštitnim i drenažnim slojevima, kao i uređenje sistema za upravljanje deponijskim gasom i atmosferskim vodama. Biološka rekultivacija obuhvata formiranje vegetacionog sloja i ozelenjavanje površina odgovarajućim, prvenstveno autohtonim biljnim vrstama, čime se doprinosi sprječavanju erozije, obnovi vegetacije i pejzažnom uklapanju prostora u okolno područje. Nakon završetka radova predviđeno je sprovođenje odgovarajućeg monitoringa i održavanja rekultivisanih površina, u skladu sa propisanim zahtjevima zaštite životne sredine.

Slika 5. Primjer rekultivacije sanitarne deponije Možura nakon zatvaranja

3.3.3 Izgradnja Centra za selekciju i kompostiranje

Tokom 2019. godine, sredstvima Evropske unije, izrađena je Studija izvodljivosti za izgradnju centra za selekciju komunalnog otpada i centra za kompostiranje na lokaciji regionalne deponije „Možura“. U međuvremenu, u okviru aktivnosti na unapređenju regionalnog sistema upravljanja otpadom i pripremi investicionog programa uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), pristupilo se izradi nove Studije izvodljivosti. U okviru ove studije izvršena je i višekriterijumska analiza (MCA) različitih tehnoloških rješenja za selekciju i mehaničko-biološku obradu komunalnog otpada, sa ciljem izbora tehnički, ekonomski i ekološki najpovoljnijeg rješenja.

Na osnovu sprovedenih analiza, kao najpovoljnije rješenje predviđena je uspostava integrisanog sistema koji obuhvata postrojenje za izdvajanje i pripremu reciklabilnih materijala (MRF) i postrojenje za mehaničko-biološku obradu preostalog komunalnog otpada (MBT). MRF postrojenje namijenjeno je prvenstveno obradi odvojeno sakupljenih suvih reciklabilnih frakcija, dok MBT postrojenje omogućava mehaničku obradu preostalog miješanog komunalnog otpada, izdvajanje dodatnih korisnih materijala i biološku stabilizaciju njegove biorazgradive komponente prije konačnog odlaganja na deponiju.

Osnovni cilj izgradnje ovih postrojenja jeste smanjenje količina otpada koje se konačno odlažu na deponiju, povećanje stepena iskorišćenja korisnih materijala, smanjenje negativnih uticaja otpada na životnu sredinu i produženje vijeka korišćenja sanitarnih kada. Poseban značaj ima činjenica da predviđeni sistem predstavlja dopunu, a ne zamjenu za primarnu selekciju otpada, čije će uspostavljanje i efikasnost imati presudan uticaj na buduće količine i sastav otpada koji se doprema na obradu.

U skladu sa preporukama Studije izvodljivosti, predviđena je fazna realizacija investicije, odnosno postepena izgradnja i povećanje kapaciteta postrojenja. Početna etapa podrazumijeva izgradnju MBT postrojenja kapaciteta od približno 33.000 tona godišnje i MRF postrojenja kapaciteta od približno 5.000 tona godišnje. Ovakav pristup omogućava racionalnije korišćenje investicionih sredstava, uz obezbjeđivanje tehničkih i prostornih preduslova za naknadno proširenje kapaciteta.

Dalji razvoj i povećanje kapaciteta postrojenja planiraće se u skladu sa stvarnim količinama i sastavom komunalnog otpada, a naročito u zavisnosti od dinamike uvođenja i stepena efikasnosti primarne selekcije otpada u opštinama primorskog regiona. Na taj način omogućava se postepeno prilagođavanje sistema stvarnim potrebama, uz izbjegavanje prekomjernih početnih ulaganja u kapacitete koji u početnom periodu ne bi bili u potpunosti iskorišćeni. Istovremeno, ostavlja se mogućnost daljeg unapređenja sistema, uključujući razvoj dodatnih oblika obrade odvojeno sakupljenog biootpada, u skladu sa budućim potrebama i razvojem regionalnog sistema upravljanja otpadom.

Preliminarna procijenjena investiciona vrijednost početne etape izgradnje MBT/MRF postrojenja iznosi oko 7 miliona eura. Realizacija investicije planirana je u okviru šireg programa razvoja regionalnog centra za upravljanje otpadom „Možura“, uz mogućnost obezbjeđivanja finansijske podrške međunarodnih finansijskih institucija. Konačan obim investicije, tehnička

rješenja i dinamika realizacije biće preciznije definisani kroz dalju razradu projektne dokumentacije i usaglašavanje investicionog programa.

3.3.4 Izgradnja postrojenja za tretman procjednih voda za nove sanitarne kade

Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, koji je bio glavni projektant prilikom izgradnje deponije „Možura“, ranije je izradio Studiju izvodljivosti i idejno rješenje postrojenja za prečišćavanje procjednih voda, u okviru kojih je kao najpovoljnija tehnologija predložen postupak reverzne osmoze (RO).

U okviru pripreme projekta proširenja deponije, uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), konsultantska kompanija ICP sprovedla je novu, detaljnu analizu količina i karakteristika procjednih voda, kao i uporednu ocjenu različitih tehnoloških rješenja za njihovo prečišćavanje. Na osnovu sprovedenih analiza, kao preferirano rješenje predložena je kombinacija membranskog bioreaktora (MBR) i nanofiltracije (NF), koja omogućava višestepeni tretman procjednih voda sa ciljem postizanja kvaliteta prečišćene vode u skladu sa propisanim uslovima za ispuštanje u životnu sredinu.

Predviđeni kapacitet postrojenja iznosi 200 m³ dnevno, pri čemu su prilikom dimenzionisanja uzete u obzir očekivane količine procjednih voda iz postojećih i planiranih novih sanitarnih kada, kao i sezonske oscilacije i mogućnosti budućeg razvoja sistema upravljanja otpadom. Pored samog postrojenja, predviđeno je i proširenje kapaciteta za prihvrat i privremeno skladištenje procjednih voda, izgradnjom dodatne lagune zapremine približno 4.000 m³, čime bi ukupan planirani kapacitet sistema za skladištenje iznosio oko 6.000 m³.

Izgradnja postrojenja planirana je paralelno sa izgradnjom novih sanitarnih kada, kao dio prioritetne faze razvoja regionalne deponije „Možura“. Na taj način obezbijediće se integrisano i dugoročno rješenje za upravljanje procjednim vodama sa cjelokupnog prostora deponije, uključujući postojeće sanitarne kade i nakon prestanka odlaganja otpada u njima.

Prema preliminarnim procjenama ICP-a, vrijednost tehnološkog dijela postrojenja iznosi oko 3 miliona eura, pri čemu ovom procjenom nijesu obuhvaćeni svi neophodni građevinski radovi i prateća infrastruktura. Konačna investiciona vrijednost biće utvrđena kroz dalju razradu tehničke dokumentacije, uključujući objekte za skladištenje procjednih voda, prateće instalacije i definisanje odgovarajućeg rješenja za upravljanje koncentratom koji nastaje tokom procesa prečišćavanja.

IV. PROGRAM SAKUPLJANJA KOMUNALNOG OTPADA IZ DOMAĆINSTAVA I OD PROIZVOĐAČA KOJI NE PODLIJEŽU OBAVEZI DONOŠENJA PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM, UKLJUČUJUĆI I KABASTI I DRUGI KOMUNALNI OTPAD KOJI NIJE MOGUĆE ODLOŽITI NA MJESTIMA PREDVIĐENIM ZA ODLAGANJE KOMUNALNOG OTPADA

4.1 Program sakupljanja komunalnog otpada

Komunalni otpad je otpad koji se stvara u domaćinstvu ili otpad koji je po svojim svojstvima sličan otpadu iz domaćinstva. Sakupljanje komunalnog otpada, shodno Zakonu o upravljanju otpadom i Zakonu o komunalnim djelatnostima, obaveza je jedinica lokalne samouprave. U svim opštinama Crne Gore kao i u opštini Bar, ova aktivnost je povjerena komunalnim preduzećima koja su registrovana za poslove upravljanja otpadom i nalaze se u vlasništvu samih opština, ali posluju kao zasebna pravna lica.

Zakon o upravljanju otpadom predvidio je uspostavljanje sistema separatnog sakupljanja otpada, najkasnije do 2015. godine. Program sakupljanja komunalnog otpada, za period važenja ovog Plana, podrazumijeva, sakupljanje miješanog komunalnog otpada odloženog od strane građana i zaposlenih u komercijalnom i industrijskom sektoru i sakupljanje separatno prikupljenih primarno razdvojenih komponenata otpada.

U tački 2.3.1 je dat detaljan opis prakse koja se u pogledu sakupljanja otpada primjenjuje i pregleda opreme kojom komunalno preduzeća raspolaže.

U cilju pravilnog i sveobuhvatnog sakupljanja otpada iz domaćinstava treba preduzeti sljedeće mjere i aktivnosti: organizovanje selektivnog sakupljanja otpada, promocija i postepeno uspostavljanje depozitnog sistema povrata ambalažnog otpada, uspostavljanje sistema proširene odgovornosti proizvođača, organizovanje reciklažnih dvorišta, upoznavanju građana o formiranju reciklažnog dvorišta i zelenih ostrva.

Proizvođači otpada koji ne podliježu donošenju plana odnosno koji proizvode manje od 40 t neopasnog otpada na godišnjem nivou (trgovine, supermarketi, minimarket i dr) a proizvode značajnu količinu kartonske i papirne ambalaže, moraju u okviru svojih dvorišta imati posude za selektivno sakupljanje otpada, odnosno isti ne mogu odlagati u posude za odlaganje otpada iz domaćinstava.

Program sakupljanja komunalnog otpada, za period važenja ovog Plana, podrazumijeva, sakupljanje miješanog komunalnog otpada odloženog od strane građana i zaposlenih u komercijalnom i industrijskom sektoru i sakupljanje separatno prikupljenih primarno razdvojenih komponenata otpada. Program sakupljanja komunalnog otpada u opštini Bar je predviđen u zavisnosti od načina stanovanja odnosno od naselja u kojima se otpad sakuplja.

Program sakupljanja komunalnog otpada, uključujući odvojeno sakupljanje materijala i kampanje za podizanje svijesti javnosti i pod pretpostavkom da su sve frakcije efikasno sakupljene, trebalo bi da se kombinuje sa dostupnošću postrojenja za reciklažu materijala, kao i tržišta za plasman povraćenog materijala, kako se ta vrsta frakcija ne bi odlagala na deponije. To znači da nije dovoljno informisati i motivisati građane na reciklažu, kada ne postoji tržište za apsorpciju materijala ili nema postrojenja za obradu i povrat frakcija otpada koji može da se reciklira.

U tom smislu, osim razmatranja tehničkih alternativa za sakupljanje otpada, potrebno je ispitati i faze investicionih mjera koje će se sprovesti, kako bi se osiguralo da sve predložene mjere imaju najveći pozitivan efekat u ispunjavanju ciljeva upravljanja otpadom. Ova faza može obuhvatati postepeni razvoj sistema odvojenog sakupljanja od programa koji se fokusiraju na urbana područja do punog obima, kako bi se napravila preliminarna procjena svakog sistema i nastavilo sa neophodnom intervencijom prije nego što se isti implementira u punom obimu.

Državnim planom upravljanja otpadom za period 2025-2029. godine, analizirane su sledeće opcije sakupljanja otpada i vrjednovane, na način prikazan u tabeli br.17.

Tabela 17. Analizirane opcije sakupljanja otpada u Državnom planu

Broj opcije	OPIS	Vrjednovanje
I	Opcija I: Uobičajeno poslovanje	8
II	Opcija II: Proširenje postojećeg sistema kako se pokrilo sve stanovništvo uslugama sakupljanja otpada	7
IIIa	Opcija: Odvojeno sakupljanje otpada koji može da se reciklira zasnovano na sistemu dovoza otpada /povrat otpada u MRF ¹⁵	6
IIIb	Opcija: Odvojeno sakupljanje miješanog otpada koji može da se reciklira zasnovano na sistemu dovoza otpada u urbanim sredinama i sistemu “od vrata do vrata” u ruralnim oblastima/povrat otpada u MRF	5
IV	Option IV: Odvojeno sakupljanje miješanog otpada koji može da se reciklira i biootpada zasnovano na sistemu dovoza otpada/povrat otpada u MRF i obrada u postrojenjima za kompostiranje	2
V	Opcija V: Odvojeno sakupljanje miješanog otpada koji se može reciklirati i biootpada zasnovano na sistemu dovoza otpada u urbanim sredinama i sistemu “od vrata do vrata” u ruralnim područjima i pojedinačnim stanovima/povrat otpada u MRF i obrada u postrojenjima za kompostiranje	1
VI	Opcija VI: Odvojeno sakupljanje miješanog otpada koji može da se reciklira, stakla i biootpada zasnovano na	4

¹⁵ Postrojenje za preradu (recikliranje) materijala

	sistemu dovoza otpada/povrat otpada u MRF i obrada u postrojenjima za kompostiranje	
VII	Opcija VII: Odvojeno sakupljanje reciklažnih materijala u odvojenim frakcijama, papir/karton, plastika/metali, staklo i biootpad u potpunosti zasnovan na sistemu dovoza otpada/povrat otpada u MRF i obrada u postrojenjima za kompostiranje	3

Imajući u vidu da MFR postojenje i postrojenje za kompostiranje još uvijek nije izrađeno na lokaciji sanitarne deponije, u vremenu trajanja ovog Plana (2026-2029. godina) planira se sledeće:

- Uvođenje sistema priparne selekcije u urbanom dijelu postavljanje zelenih ostrva i reciklažnih zvona za staklo i Pet,
- Primarno selektovani otpad iz zelenih ostrva i reciklažnih zvona za staklo i PET u urbanim sredinama odvođi se u reciklažno dvorište,
- Uspostavljanje sistema primarne selekcije u prigradskim naseljima, uvođenjem druge kante u sistemu "od vrata do vrata",
- Primarno selektovani otpad u sistemu od "vrata do vrata" odvođi se u reciklažno dvorište,
- Miješani otpad koji se sakuplja se u urbanim sredinama polu-podzemnim kontejnerima i kontejnere zapremine 1,1 m³, a zatim se odvozi na sanitarnu deponiju ili u planirano MRF postrojenje na Možuri (nakon izgradnje);
- Miješani otpad koji se sakuplja se od "vrata do vrata" odvozi se na sanitarnu deponiju ili u planirano MRF postrojenje na Možuri (nakon izgradnje);
- Biootpad (otpad iz kuhinje, pijaca i sl. bez zelenog otpada) u urbanim sredinama sakuplja se u kontejnere zapremine od 1,1 m³ i "od vrata do vrata" u prigradskim naseljima prosleđuje se u planirano postrojenje za kompostiranje na Možuri (nakon izgradnje) i;
- Zeleni otpad se sakuplja u većim količinama, korišćenjem otvorenih kiperi, a zatim se odvozi na sanitarnu deponiju;

4.1.1 Način odvojenog sakupljanja komunalnog otpada

Praksa je pokazala da je za početnu fazu uspostavljanja uspešnog sistema primarne selekcije najefikasniji sistem koji u startu ne opterećuje previše ni stanovništvo, koje treba takvom sistemu da se prilagodi, ni preduzeće koja se bave sakupljanjem i transportom otpada a još uvijek nemaju instaliranu adekvatnu opremu i prostor za privremeno skladištenje ili druge aktivnosti. Tačnije, sistem koji je jednostavan lakše može biti prihvaćen od strane stanovništva na dobrovoljnoj bazi a to dalje stvara dobre navike i razvija njihovu iskrenu potrebu da u jednom takvom sistemu učestvuju uz jasnu svjest o tome da ono što odbacuju nije nužno i otpad već da može biti korisno iskorišćeno ali i unovčeno. S druge strane, ukoliko stanovništvo prihvati sistem primarne selekcije i na najbolji mogući način obavlja predviđene aktivnosti razdvajanja otpada a komunalno preduzeće koje se bavi njegovim sakupljanjem i transportom ne obavlja svoj dio posla na način koji bi cio sistem učinio uspešnim, do uspjeha neće ni doći.

Uspostavljanje sistema proširene odgovornosti proizvođača promijeniće ekonomsku logiku upravljanja otpadom. Najveća prepreka uspešnoj primarnoj selekciji je nedostatak opreme. Kroz sistem proširene odgovornosti, proizvođači plaćaju naknade za plasiranje ambalaže i proizvoda na tržište. Ovaj novac se direktno usmjerava u:

- Nabavku namenskih kontejnera i kanti za različite vrste otpada (papir, plastika, staklo, metal).
- Opremanje reciklažnih dvorišta gde građani mogu besplatno odložiti posebne tokove otpada opasnog otpada.
- Nabavku kamiona za odvojeno sakupljanje, čime se sprečava da se primarno selektovani otpad spoji u isti kamion, što je česta pojava koja demotivise građane.

Sakupljanje otpada „od vrata do vrata“ iz domaćinstava obavlja se u prigradskim naseljima gdje putna infrastruktura obezbeđuje nesmetane uslove za prolazak vozila. Ukupan broj posuda od 120 l i 240 l iznosi 3300 komada (od čega je manji broj posuda od 240 l), i one su raspoređene po individualnim domaćinstvima. Budući da je dosadašnja praksa u opštini Bar pokazala da je sakupljanje otpada komunalnog otpada po sistemu od "vrata do vrata" dala odličan rezultat, sistem će se proširiti sa još jednom kantom od 120l za reciklabilne komponente a nakon toga još jednom za biootpad.

Reciklabilni otpad, nakon sakupljanja bi se transportovao u neki od sabirnih centara (reciklažno dvorište ili centar za obradu otpada na „Možuri“) gde bi se izvršila detaljna separacija tako sakupljenih reciklabilnih materijala.

DOO „Komunalne djelatnosti“ Bar sprovodi određene aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje sistema reciklaže i tretmana otpada na teritoriji opštine. Jedna od ključnih inicijativa je organizacija privremene reciklažne stanice na katastarskoj parceli broj 3342 KO Polje. Ova stanica funkcioniše kao sabirni centar za papir, karton i PET ambalažu, koja se pretežno prikuplja od privrednih subjekata, prvenstveno trgovinskih radnji. Međutim, s obzirom na to da se trenutna reciklažna stanica nalazi na zemljištu koje nije u vlasništvu Opštine, a ni preduzeća DOO „Komunalne djelatnosti“ Bar, kao i da ista nije adekvatno opremljena, dugoročno rješenje podrazumijeva izgradnju novog reciklažnog dvorišta, na nekoj drugoj lokaciji.

S tim u vezi, planira se izgradnja 3 (tri) reciklažna dvorišta:¹⁶

Lokacija 1: 6404 KO Novi Bar

Lokacija se nalazi u ubranoj zoni opštine Bar i od strogog centra je udaljena oko 1.5 km vazdušnom linijom, dok je transportno rastojanje oko 2.9 km. Lokacija je pozicionirana na relativno ravnom terenu i na istoj nadmorskoj visini kao i prostor sa kog se sakuplja veći dio otpada (urbana

¹⁶ Način funkcionisanja je dat u poglavlju 4.7 Djelatnosti koje se odvijaju u okviru reciklažnih dvorišta i reciklažnih centara u cilju privremenog skladištenja otpada odnosno prerade

zona opštine Bar). Pristup parceli je sa moguć sa istočne strane, sa postojećeg zemljanog puta koji se isključuje sa ulice „Petra Vojvodića“ i predstavlja dvorište stare škole „Meksiko“.

Slika 6. Prikaz lokacije 1

Lokacija 2: UP 20, Blok 5c, u zahvatu Detaljnog urbanističkog plana "Servisna zona - Polje", koju čine dijelovi katastarskih parcela 6091/1 KO Novi Bar, 6100 KO Novi Bar, 6447/1 KO Novi Bar

Lokacija se nalazi u ubranoj zoni opštine Bar i od strogog centra je udaljena oko 1.6 km vazdušnom linijom, dok je transportno rastojanje oko 3.4km. Lokacija je na relativno ravnom terenu i na istoj nadmorskoj visini kao i prostor sa kog se sakuplja otpad. Jugozapadno od lokacije nalazi se servisno – skladišna zona gdje se nalaze objekti kao što su skladišta i radionice, dok se sjeverozapadno nalazi Ulica „Jugoslovenske narodne armije“. Takođe, u neposrednoj okolini tj. zapadno uz samu lokaciju nalazi željeznička pruga.

Slika 7. Prikaz lokacije 2 na katastarskoj podlozi

Lokacija 3: Sanitarna deponija Možura¹⁷

S obzirom na djelatnosti kojima se D.O.O "Možura" bavi, kao i slobodnim površinama u zahvatu Urbanističke parcele Možura, smatramo da jedan dio iste treba opredijeliti za reciklažno dvorište. Uspostavljanje reciklažnog dvorišta i na Možuri doprinijelo višem stepenu reciklaže otpada u primorskoj regiji. Strateškim planom razvoja Opštine Bar je predviđena izgradnja reciklažnog dvorišta na ovoj lokaciji, što bi ujedno bilo i reciklažno dvorište namijenjeno i za stanovnike opštine Ulcinj.

4.1.2 Način odvojenog sakupljanja biorazgradivog (zelenog) otpada

Biootpad je biološki razgradiv otpad iz vrtova i parkova, hrane i drugi otpad koji nastaje u domaćinstvima, ugostiteljskim i maloprodajnim objektima i sličan otpad iz objekata namijenjenih za proizvodnju prehrambenih proizvoda.

Biorazgradivi otpad je vrijedna sirovina za proizvodnju komposta dok je kompostiranje najprihvatljiviji, najstariji i najprirodniji način recikliranja. Kompostiranje se definiše kao tretman biorazgradivog otpada pod dejstvom mikroorganizama, u cilju stvaranja komposta, u prisustvu kiseonika i pod kontrolisanim uslovima. Biootpad je biološki razgradiv otpad iz vrtova i parkova, hrane i drugi otpad koji nastaje u domaćinstvima, ugostiteljskim i maloprodajnim objektima i sličan otpad iz objekata namijenjenih za proizvodnju prehrambenih proizvoda. Kompost kao proizvod je sličan humusu, nema neprijatan miris i može se koristiti kao sredstvo za poboljšavanje fizičkih svojstava zemljišta ili kao đubrivo.

¹⁷ Projekat predviđen Program rada sa finansijskim planom " Možura" D.O.O. Bar

Sakupljane biorazgradivog (zelenog) otpada će se organizovati na tri načina:

Prvi način je kampanjsko odvoženje ovakvog otpada, par puta godišnje (u vrijeme orezivanja poljoprivrednih kultura) uz obavezno prethodno obavješćavanje građana kako će i kada akcija biti organizovana. Ova akcija treba da bude organizovana u saradnji Mjesne zajednice, Komunalnog preduzeća u cilju određivanja termina i lokacija na kojem bi komunalno preduzeće u ovim kampanjskim akcijama besplatno preuzimalo zeleni otpad.

Drugi način je odvoženje biootpada po pozivu koji bi se naplaćivalo a komunalno preduzeće bi bilo dužno da u što kraćem roku sakupi i transportuje otpad.

Treći način je odvoženje otpada od strane izvornih proizvođača otpada direktno na sanitarnu deponiju "Možura".

Postoje dvije mogućnosti prerade biorazgradivog otpada u cilju dobijanja komposta odgovarajućeg kvaliteta koji bi se mogao koristiti kao prirodno đubrivo.

Prva je tretman baštenskog otpada u postrojenju za kompostiranje biorazgradivog (zelenog) otpada (koji je predviđen u sklopu sanitarne deponije) gde bi se primarno izdvojeni baštenski otpad dovezio na tretman organizovanim sistemom za sakupljanje otpada. Na ovaj način tretirat će se otpad prikupljen sakupljanjem biootpada od opštinskih preduzeća koja održavaju javne zelene površine (kresanje drveća i zelenih ograda, šišanje trave, održavanje cvjetnih površina i sl.), orezivanje voća na poljoprivrednim gazdinstvima i drugi zeleni otpad.

Druga je kućno kompostiranje kao alternativa centralnom tretmanu jeste nešto što može doprinijeti ispunjenju ciljeva koji dolaze iz Evropske Unije, a da pri tom nema povećanja troškova upravljanja biorazgradivim otpadom. Ono što jeste ključno za održivu praksu kućnog kompostiranja jeste aktivno učešće građana, što podrazumijeva da građani budu svjesni i upućeni u problematiku upravljanja baštenskim otpadom. Odgovornost za razvoj kućnog kompostiranja nije samo na građanima već na nadležnim institucijama, koje moraju kroz razvoj i implementaciju sistemskih pristupa raditi sa stanovništvom i postići efekat njihovog učešća u cijelom procesu.

4.2. Program sakupljanja opasnog komunalnog otpada

U opasni otpad iz domaćinstva prije svega spadaju: otpadne baterije, otpadna ulja, boje, lakovi, stari lijekovi, pesticidi, razne hemikalije i dr.

Odvojeno sakupljanje opasnog otpada iz domaćinstava moguće je organizovati na iste načine kao i primarnu reciklažu, s time da opasni otpad zahtijeva posebni nadzor od mjesta nastanka do mjesta konačnog odlaganja ili prerade.

Sakupljanje ovih vrsta otpada predviđeno je u okviru reciklažnih dvorišta koje je opremljene specijalnim posudama zaštićenim od neželjenih efekata kao što su curenje sadržaja, širenje

neprijatnih mirisa, isparavanje, pristup neovlašćenih lica i sl. Detaljan opis reciklažnog dvorišta dat je u tački 4.7.

4.3 Program sakupljanja kabastog otpada

Jedinice lokalne samouprave su dužne da obezbijede i mogućnost sakupljanja komunalnog otpada koji ne treba odlagati u kontejnere za komunalni otpad (npr. kabasti otpad). Od maja 2024. godine dozvoljeno je da otpad na regionalnu sanitarnu deponiju Možura mogu da dovoze fizička i pravna lica i to: kabasti otpad, biorazgradivi otpad, građevinski otpad i zemlju i kamen iz iskopa. Savremena drobilica (šreder) za kabasti, građevinski i zeleni otpad puštena je u rad sredinom marta 2020. godine na regionalnoj sanitarnoj deponiji Možura.

Slika 8. Drobilica za kabasti otpad Arjes Impaktor 250

Sakupljanje kabastog otpada će se organizovati na tri načina:

Prvi način je kampanjsko odvoženje ovakvog otpada, par puta godišnje uz obavezno prethodno obavješćavanje građana kako će i kada akcija biti organizovana. Ova akcija treba da bude organizovana u saradnji Mjesne zajednice, Komunalnog preduzeća tako što bi se odredio termin i lokacija na kojem bi komunalno preduzeće u ovim kampanjskim akcijama besplatno preuzimalo kabasti otpad.

Drugi način je odvoženje kabastog otpada po pozivu koji bi se naplaćivalo a komunalno preduzeće bi bilo dužno da u što kraćem roku sakupi i transportuje kabasti otpad. Krupni otpad koji se ne odveze u vrijeme kampanjskih akcija, ovlašteno preduzeće će odvesti na zahtjev i o trošku vlasnika.

Treći način je odvoženje kabastog otpada od strane izvornih proizvođača (fizička i pravna lica) direktno na sanitarnu deponiju "Možura".

Za poštovanje ovog sistema/programa odvoženja kabastog otpada kao i drugih programa sakupljanja i transporta komunalnog otpada je nemoguće bez pojačane kontrole komunalne inspekcije i komunalne policije i obezbjeđivanje sankcije za lica koja poštuju principe pravilnog odlaganja svih vrsta otpada.

Bar je prva opština u Crnoj Gori koja je video-nadzorom pokrila više od 80 kontejnerskih lokacija radi sprečavanja nepropisnog odlaganja otpada. Sve lokacije pod video-nadzorom propisno su i jasno označene tablama upozorenja.

4.4. Program sakupljanja građevinskog otpada

Građevinski otpad nastaje prilikom izrade građevinskih proizvoda i poluproizvoda, gradnje, rušenja i rekonstrukcije objekata. Poslije svakog izvođenja građevinskih radova ostaje određena, manja ili veća količina građevinskog otpada. Sastav građevinskog otpada zavisi da li se ruši postojeći ili gradi novi objekat, kao i od samog područja gdje se gradi. Građevinski otpad se najčešće sastoji od sljedećih vrsta materijala: drvo, metal (gvožđe, čelik, aluminijum, bakar i dr.), beton, cigla blokovi i crijep, kartonske i gipsane ploče, i sl.

Proizvođači građevinskog otpada i otpada od rušenja biće odgovorni za organizaciju sistema za odvajanje, sakupljanje, obrade ove vrste otpada. Ovi proizvođači će takođe biti odgovorni za odvajanje materijala u okviru gradilišta kako bi se olakšao postupak povrata materijala i recikliranja. Pored toga, aktivnosti rušenja treba da se zasnivaju na selektivnom rušenju kako se ne bi kontaminirali materijali koji se potencijalno mogu reciklirati.

Sakupljanje bi trebalo da se vrši u posebnim kontejnerima na gradilištima i/ili u namjenskim prostorima koja se koriste kao mjesta za odlaganje otpada na opštinskom nivou koje će organizovati bilo privatni sektor ili lokalna samouprava. Gradilišta ili mjesta za odlaganje otpada mogu biti opremljeni mašinama za odvajanje vrijednih materijala i drobilicom za proizvodnju osnovnog sloja koji će se prodati u građevinske svrhe ili uskladištiti i poslati krajnjem primaocu.

Na sanitarnoj deponiji od maja 2024. godine, stvoreni su uslovi da građevinski otpad mogu odlagati pravna i fizička lica u skladu sa važećim pravilima i cjenovnikom. Od maja do kraja 2024. godine građani su deponovali 1.495,34 t a privredni subjekti 52.449,62 t otpada za obradu. Od januara do novembra 2025. godine građani su deponovali 2.053,44 t a privredni subjekti 30.195,02 t otpada za obradu.

Drobligom za Arjes Impaktor 250 vrši se obrada građevinskog otpada koji tako prestaje da bude otpad (ponovna upotreba) jer se koristi za prekrivanje deponije odnosno komunalnog otpada.

Ukupno je za prekrivanje komunalnog otpada u 2025. godini utrošeno 955,16 t prerađenog građevinskog otpada.

4.5 Program sanacije neuređenih odlagališta

Državnim planom upravljanja otpadom identifikovan je određen broj neuređenih odlagališta na teritoriji opštine Bar, prema podacima iz 2023 godine. U toku izrade ovog Plana, u opštini Bar nema registrovanih divljih deponija niti takozvanih crnih ekoloških tačaka koje bi predstavljale trajno problematične lokacije. To ne znači da se na pojedinim lokacijama ne dešava nepropisno odlaganje otpada prije svega građevinskog i kabastog otpada ali te lokacije se ne mogu smatrati divljim deponijama jer komunalno preduzeće na dnevnom nivou uklanja otpad saoinicijativno ili po prijavi građana. U cilju smanjenja ovih pojava određeni broj kritičnih lokacija je pokriven video-nadzorom. Takođe na nekoliko kritičnih lokacija uz magistralni put Bar - Ulcinj postavljene su betonske prepreke u cilju sprječavanja nepropisnog odlaganja otpada, prvenstveno građevinskog.

Otvaranjem centra za prijem i obradu građevinskog otpada, kabastog, zelenog i otpada od građenja i rušenja za fizička i pravna lica na deponiji Možura, velikim dijelom je smanjilo nelegalno odlaganje ovih vrsta otpada, što je u krajnjem rezultiralo da se može reći da u Baru nema divljih deponija ali je nedozvoljeno odlaganje otpada i dalje prisutno.

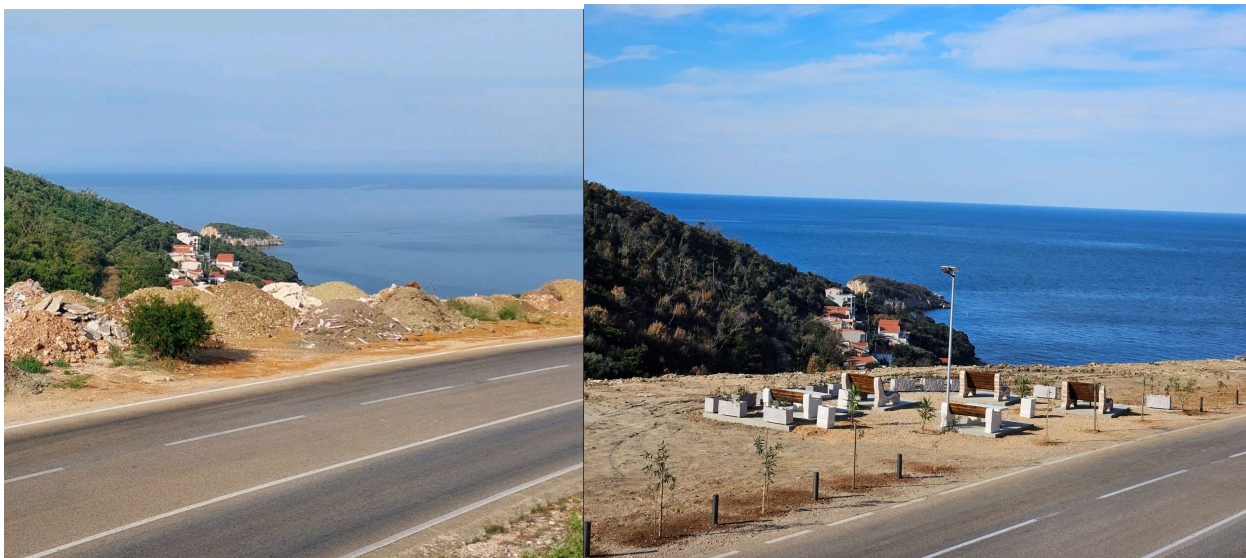
DOO Komunalne djelatnosti Bar je uz pomoć sredstava Eko-fonda saniralo divlje deponije na nekoliko lokacija u opštini Bar:

U naselje Sokolana uklonjeno je oko 1.500 m³ otpada, a prostor je nakon rekultivacije pretvoren u uređen kutak sa zelenilom i sadržajima za rekreaciju. Projekat je realizovan nakon konkursa iz 2022. godine.

Slika 9. Sanacija divlje deponije u naselju Sokolana

U naselje Kunje sanirana je divlja deponija kroz projektne aktivnosti prijavljene na javni konkurs Eko-fonda iz 2023. godine, što je obuhvatilo grubo nivelisanje terena, nasipanje i sadnju mediteranskog bilja.

Slika 10. Sanacija divlje deponije u naselju Kunje

Opštinsko odlagalište „Čafe“ je zatvoreno početka jula 2008. godine za odlaganje komunalnog otpada. Izvođenje radova po projektu je djelimično izvršeno, jer je Uprava javnih radova raskinula ugovor sa izvođačem. Projekat se realizovao po principu "Projektuj i izgradi" kroz dva ugovora: Ugovor o izradi Glavnog projekta i izvođenju radova i Ugovor o reviziji Glavnog projekta i nadzoru nad izvođenjem radova. Ukupna ugovorena vrijednost za realizaciju ovog projekta iznosila je 3.817.896 €.

Ugovor o izradi Glavnog projekta i izvođenju radova je raskinut u novembru 2018. godine.

Dalja realizacija ovog projekta je neizvjesna, jer ista zavisi od ishoda sudskog spora i raspoloživih sredstava iz državnog budžeta.

4.6 Način organizovanog sakupljanja i transporta otpada u zaštićenom prirodnom dobru i u zoni morskog dobra

Zakona o upravljanju otpadom utvrđena je obaveza da se u okviru lokalnog plana upravljanja otpadom, navede način organizovanja i obavljanja poslova upravljanja otpadom sa dijela teritorije jedinice lokalne samouprave koje je zaštićeno područje ili područje morskog dobra.

Na području barske opštine kao zaštićeno prirodno dobro se prostire Nacionalni park „Skadarsko jezero“ a u jadranskom obalnom području se nalazi zona koja je data na upravljanje JP za upravljanje morskim dobrom.

4.6.1 Način organizovanog sakupljanja i transporta otpada u zoni NP Skadarsko jezero

Nacionalni park "Skadarsko jezero" obuhvata djelove teritorije opština: Podgorica, Cetinje i Bar. Granica Nacionalnog parka na teritoriji opštine Bar počinje na mjestu gdje državna granica Crne Gore - Republike Albanije presijeca put Ckla-Zoganj i nastavlja grebenom do kote 93. Odatle ide putem iznad Demirovića, penje se na Čačev - kota 384, odakle se spušta na kotu 304 i putem iznad Bljaca izlazi na Pod, preko Dočina i Besa stiže na Donje Muriće. Odatle putem izlazi na kotu 209 i preko Dračevica do kote 185. Granica se savija u luku putem preko Krnjica na kotu 230, skreće na zapad preko Krščela i penjući se izbija na kotu 258. Odatle preko Rajice kolskim putem iznad Virpazara izlazi na put Virpazar-Boljevići i ovim putem ide do ispod Zelenike, presijecajući i Željezničku prugu preko Crmničkog polja izlazi na Bistricu i kolskim putem u pravcu sjevera stiže na magistralni put. Granica zatim preko kote 147 silazi na kolski put prema Orahovu i putem Virpazar-Rijeka Crnojevića izlazi na teritoriju opštine Cetinje.

U prostoru basena Skadarskog jezera prisutna su dva prostorna segmenta koja pripadaju barskoj opštini i to: Krajina i Crmnica.

Krajina –se prostire uz južnu padinsku obalu Jezera. Sačinjavaju je 22 ruralna naselja (8 u Ostrosu i 14 u Šestanima). Naselja su saobraćajno relativno izolovana od opštinskog centra Bar. Mjesni centar je Mali Ostros. Naselja Ckla, Martići, Bobovište, Besi, Donji Murići i Dračevica imaju neposredan kontakt sa Jezerom, koje predstavlja značajan oslonac njihove egzistencije. U naseljima u oblasti Krajine broj stanovnika je stabilan i ne bilježi neke velike oscilacije.

Crmnica -predstavlja sponu izmedju primorskog i kontinentalnog dijela Crne Gore. Obuhvata 24 naselja. Na jezero se oslanjaju: Krnjice, Seoca, Godinje, Boljevići, Vir, Orahovo, Braćeni, Kruševica i Komarno.

Način obavljanja komunalne djelatnosti u koje spada upravljanje komunalnim otpadom je definisano članom 30 Zakona o komunalnim djelatnostima u kojem se navodi da obavljanje komunalnih djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru vrši se u skladu sa čl. 14 i 15 ovog zakona i **ugovorom** zaključenim između jedinice lokalne samouprave i subjekta koji upravlja zaštićenim područjem, ili u skladu sa zakonom kojim se uređuje način upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima.

Shodno Ugovoru za 2025.godinu broj 01-479 od 05.03.2025.godine ukupno realizovana sredstva do 31.12.2025.godine iznose 23.882€ ili 100% ukupno planiranih.

Tabela 18. Održavanje površina u zoni Nacionalnog parka "Skadarsko jezero"

Održavanje	Planirano 2025. godine	Realizovana sredstva
Čišćenje javnih površina	19.709	19.709
Zelenih površina	4.173	4.173
UKUPNO:	23.882	23.882

Takođe, privredno društvo i preduzetnik koji obavlja privrednu djelatnost shodno ugovoru o zakupu zaključenim sa subjektom koji upravlja zaštićenim prirodnim dobrom, u objektima privremenog karaktera, ili koristeći javnu površinu zaštićenog prirodnog dobra, zaključuje ugovor

o pružanju komunalnih usluga sa vršiocem djelatnosti sakupljanja i transporta otpada na teritoriji opštine Bar.

Punom implementacijom Zakona o upravljanje otpadom, Zakona o komunalnim djelatnostima i ugovora o sakupljanju i transport otpada sa teritorije NP Skadarko jezero urediće se način i dinamika sakupljanja i transporta komunalnog otpada sa dijela teritorije nacionalnog parka koji pripada barskoj opštini.

4.6.2 Način organizovanog sakupljanja i transporta otpada u zoni morskog dobra

Na osnovu Zakona o morskome dobru posebna Komisija, formirana odlukom Vlade CG, utvrdila je graničnu liniju Morskog dobra na kopnu. Ova granica na svim djelovima kopna ne obuhvata isključivo Zakonom propisan minimum od šest metara od najvećeg talasa za vrijeme najjačeg nevremena, već se njome obezbjeđuje prirodna, ekonomska i ekološka cjelina u mjeri koliko je to bilo objektivno moguće. Najveća širina kopnenog dijela morskog dobra obezbijeđena je u privrednim zonama čija se djelatnost vezuje za eksploataciju mora i njegovih živih i neživih resursa, odnosno podmorja i podzemlja, na ušćima rijeka i izvora na obali, kao i u zaštićenim objektima prirode i prirodnim rezervatima. Na taj način definisan je kopneni prostor morskog dobra površine **oko 58 km²**.

Prostorni plan Morskog dobra Crne Gore pokriva morsku akvatoriju (oko 2.540 km²), cjelokupnu obalu u dužini od oko 313 km kao i uzani dio kopna, definisan prema Zakonu o morskome dobru.

Tabela 19. Pregled zone morskog dobra po opštinama crnogorskog primorja

Opština	Dužina obale (km)	Obim ostrva (km)	Ukupno obale (km)	Površina MD (ha)	Učešće u MD %	Učešće MD u opštini (%)
H. Novi	59.47	1.25	60.72	491.7	8.49	2.1
Tivat	37.06	4.75	41.81	746.3	12.89	16.2
Kotor	67.25	0.51	67.76	215.9	3.73	0.6
Budva	34.67	5.98	40.65	220.6	3.81	1.8
Bar	44.1	0.14	44.24	796.5	13.73	1.3
Ulcinj	45.66	12.98	58.64	3318.4	57.32	13.0
Ukupno	288.21	25.61	313.82	5.789.4		3.6

U zoni morskog dobra se, u cjelini ili djelimično, nalazi više zaštićenih objekata prirode koja su stavljena pod zaštitu Rješenjem o zaštiti objekata prirode iz 1968. godine i Park prirode „Katić“ je zvanično proglašen zaštićenim područjem 16. septembra 2021. godine.

Tabela 20. Zaštićena prirodna dobra u opštini Bar koja se nalaze u zoni morska dobra

Naziv zaštićenog područja prirode	Površina	Kategorija zaštićenog područja
Plaža Veliki pijesak	0,5 ha	Rezervat prirodnog predjela

Plaža Topolica	2 ha	Rezervat prirodnog predjela
Plaža Sutomore	4 ha	Rezervat prirodnog predjela
Plaža Čanj	3,5 ha	Rezervat prirodnog predjela
Plaža Pećin	1,5 ha	Rezervat prirodnog predjela
Poluostrvo Ratac sa Žukotrlicom	30 ha	Rezervat prirodnog predjela
„Katič“	2.744,93 ha ¹⁸	Parka prirode

Plaža u Čanju nalazi se u Mišićima, sjeverozapadno od Sutomora, između brda Veliki grad i Ostrvice. Polueliptičnog je oblika, duga 1100 m, površine oko 55000 m² prostrana i široko otvorena prema moru. Usječena je u stijene trijasko starosti i veoma složenog sastava. Ima prostranu ravan u neposrednom zaleđu, te je lako pristupačna. Postala je akumulacijom rječnih nanosa, djelovanjem abrazije i spuštanjem terena. Pokrivena je pijeskom i šljunkom raznih boja i veličine. Sjeverno od ove plaže nalazi se mala atraktivna pjeskovita **Kraljičina plaža (Pećin)** do koje se može doći samo sa mora. Okružena je sedimentnim stenama.

Sutomorska plaža je zaton polueliptičnog oblika na sjeverozapadu Barskog zaliva. Usječena je u stijene veoma složenog sastava. Postala je akumulacijom rječnih nanosa na ušću rječica i potoka uz djelovanje abrazije i spuštanjem terena. Plažu pokriva grublji i slabije zaobljeni pjesak različitog petrografskog sastava. Plaža je duga oko 1200m, ukupne površine oko 56000 m².

Barska gradska plaža (Topolica) se nalazi na sjeverozapadnom delu obale Barskog zaliva prema rtu Ratac. Dužine je oko 750m, površine 21.000 m². Izgrađena je od krupnozrnog peska i šljunka, donesenim rijekom Željeznicom. Plaža je nastala kao i Barski zaliv, na ušću rijeka, a u njenom oblikovanju učestvovali su morska abrazija i spuštanje terena.

Plaža Veliki pijesak nalazi se na jugoistočnoj strani kao plitki zaton usječen u krečnjake i dolomite. Dužine je oko 380 m, površine oko 12.700 m² Pijesak je od tih stijena sa primjesom zrna od drugih stijena i minerala. Ova plaža postala je radom riječne erozije, morske abrazije i spuštanjem terena.

Park prirode „Katič“ zahvata obalni i morski prostor od rta Skočidevojka do rta Štrbina, obuhvatajući i prirodne plaže Perazića do, Petrovačku plažu, Lučice, Buljaricu, Pećin, Čanj i Maljevik, kao i dva ostrva - Katič i Svetu Nedelju koja se nalaze na oko 800 m udaljenosti od Petrovačke plaže. Zaštićeno područje obuhvata II i III zonu zaštite. U II zoni zaštite nalazi se 276 ha, dok se u III zoni nalazi 2468 ha (2291 ha u morskom dijelu i 176 ha u kopnenom dijelu).

Način obavljanja komunalne djelatnosti u koje spada upravljanje komunalnim otpadom je definisano članom 30 Zakona o komunalnim djelatnostima u kojem se navodi da obavljanje komunalnih djelatnosti u zoni morskog dobra vrši se u skladu sa čl. 14 i 15 ovog zakona i **ugovorom** zaključenim između jedinice lokalne samouprave i morskog dobra.

¹⁸ Zaštićeni park prirode proteže kroz akvatorijum i obalu dvije opštine i nije izdvojena precizna podjela u hektarima posebno za barski, a posebno za budvanski dio

Shodno Ugovoru o obavljanju poslova u zoni morskog dobra za 2025.godinu broj 0201-260/3-UP od 17.01.2025.godine, JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore se obavezuje da iz svojih sredstava finansira komunalno održavanje zone morskog dobra na području opštine Bar u skladu sa Predmet ugovora je “uređivanje međusobnih prava i obaveza između naručioca i izvršioca sa ciljem da se u zoni morskog dobra obezbijedi ostvarivanje javnog interesa kada je u pitanju komunalno održavanje koje podrazumijeva: održavanje čistoće, održavanje zelenih površina i održavanje javne rasvjete u zoni morskog dobra”.

Shodno Aneksu ugovora broj 0201-260/29-UP od 03.09.2025.godine su prenijeta sredstva u iznosu od 23.850€ za održavanje čistoće na neustupljenim djelovima morskog dobra. Ukupno realizovana sredstva do 31.12.2025.godine iznose 330.863€ (sa PDV-om), sto je prikazano u tabeli 21.

Tabela 21. Troškovi održavanja javnih površina u zoni morskog dobra

Sektor	Ugovoreni iznos 2024.		Ugovoreni iznos 2025.	
	bez PDV-a	sa PDV-om	bez PDV-a	sa PDV-om
Održavanje čistoće	184.658	197.613	184.685	197.613
Održavanje čistoće-aneks ugovora			22.290	23.850
Održavanje zelenila	68.367	73.153	77.713	83.153
Održavanje javne rasvjete	21.693	26.248	21.693	26.248

4.7 Djelatnosti koje se odvijaju u okviru reciklažnih dvorišta i reciklažnih centara u cilju privremenog skladištenja otpada odnosno prerade

Zakon o upravljanju otpadom je propisano da se otpad sakuplja na selektivan način u posebne posude - kontejnere. Pod primarnom reciklažom se podrazumijeva izdvajanje korisnih komponenti iz komunalnog otpada, papira, metala, stakla, plastičnih materijala i organskog dijela otpada. Cilj razdvajanja po vrstama je njihova ponovna upotreba za istu ili drugu namjenu.

U narednom periodu Opština treba preko svog komunalnog preduzeća uložiti znatne napore kako bi se putem zelenih ostrva i reciklažnih dvorišta u što većem procentu izdvojile iskoristive frakcije komunalnog otpada, koje čine njegov znatan dio.

Takođe, početkom primjene sistema proširene odgovornosti proizvođača za ambalažni otpad (31.12.2017 godine) stvoriće se pretpostavke za bolju i sveobuhvatniju primarnu selekciju otpada. Zakonom o upravljanju otpadom propisano je da privredno društvo koje upravlja organizovanim sistemom preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže, dužno je da preduzme mjere radi obezbjeđenja recikliranja najmanje 35 % ukupne mase ambalaže koja je

stavljena na tržište najkasnije dvije godine nakon uspostavljanja programa i to na način da se ostvari najmanje sljedeći odnos recikliranja pojedinih komponenti:

- 1) 40% mase stakla;
- 2) 40% mase papira i kartona;
- 3) 50% mase metala;
- 4) 22,5% mase plastike;
- 5) 10% drvene mase

Sistem odvojenog prikupljanja otpada može se organizovati na različite načine:

- ❖ **reciklažna dvorišta** - predstavljaju posebno uređene i ograđene površine namijenjene prihvatu, razvrstavanju i privremenom skladištenju različitih vrsta neopasnog i određenih vrsta opasnog otpada koji građani samostalno dopremaju ili koji se prikuplja u okviru sistema upravljanja komunalnim otpadom.;
- ❖ **zelena ostrva i posebni kontejneri za staklo, limenke, papir** - gdje se na mjesto nastanka izdvajaju reciklabilne komponente iz otpada a vrši postavljanjem kante ili kontejnera, manje ili veće zapremine.

4.7.1. Razdvajanje i reciklaža

Reciklaža (*Re+cycle* = ponovno kruženje) je ponovna obrada otpadnih materijala u proizvodnom procesu za ponovnu upotrebu. Da bi nešto bilo ponovo upotrijebljeno ili reciklirano, neophodno ga je odvojiti na samom početku, tj. kada potencijalno postaje otpad, ili ga naknadno izdvojiti iz mješanog otpada. Ukoliko se izdvajanje određenog materijala iz otpada odvija prije nego se on odloži u mješani komunalni otpad, takva aktivnost se naziva **primarnom selekcijom ili izdvajanjem na izvoru**, dok se naknadno izdvajanje datog materijala iz miješanog komunalnog otpada u Centru za obradu otpada, naziva **sekundarna selekcija**.

Reciklaža, kako podrazumijeva ponovnu upotrebu ili preradu izdvojenih komponenti iz komunalnog otpada, svakako predstavlja oblast koju treba razvijati u budućnosti. Reciklažom se značajno smanjuje količina komunalnog otpada koja se deponuje na sanitarnoj deponiji, čime se vijek sanitarne deponije produžava a izdvojeni otpad se koristi kao sekundarna sirovina.

Bez uvođenja reciklaže u nemoguće je zamisliti bilo kakav cjelovit sistem upravljanja otpadom.

4.7.2. Zeleno ostrvo i posebni kontejneri za staklo, limenke, papir

Zeleno ostrvo je tačno definisani prostor sa tipskim kontejnerima za plastiku, papir i staklo. To su mjesta na kojima će se postepeno uvoditi primarna reciklaža, odnosno odvajanje otpada na samom mjestu njegovog nastanka.

Slika 11. **Zeleno ostrvo**

Zeleno ostrvo je prava prilika za razvijanje javne svijesti, da građani na konkretan način iskažu svoj stav u odnosu na reciklažu i zaštitu životne sredine. Zelena ostrva moraju biti pod direktnim nadzorom preduzeća za sakupljanje otpada. Posude za selektivno sakupljanje moraju se redovno prazniti i biti uredna, broj pražnjenja u zavisnosti od odziva građana, odrediće se od strane preduzeća kojoj Opština povjeri održavanje zelenih ostrva.

Planom se predviđa postavljanje zelenih ostrva na kojima se vrši primarno izdvajanje komponenti iz otpada. Izbor lokacija zelenih ostrva definisaće preduzeća za sakupljanje i transport otpada.

U urbanoj sredini se predviđa postepeno postavljanje pojedinačnih kontejnera za pojedine frakcije otpada.

Slika 12. Kontejner za odvojeno sakupljanje staklu u Ul. Maršala Tita

U sistemu odvoza otpada "od vrata do vrata" predviđa se uvođenje prvo još jedne kante za reciklabilne komponente a nakon izrade postrojenja za kompostiranje u okviru sanitarne deponije, u sistem sakupljanja će ući i treća kanta za biorazgradivi otpad.

4.7.3 Reciklažna dvorišta i djelatnosti u okviru reciklažnih dvorišta

Reciklažno dvorište predstavlja sakupljački centar manjeg kapaciteta za izdvojeno odlaganje raznih vrsta opasnog i neopasnog otpada koji nastaje u domaćinstvima. U reciklažnim dvorištima ne vrši se nikakva dodatna prerada otpada, već je jedina funkcija sakupljanje. Reciklažno dvorište namijenjeno je isključivo građanima i ne primaju otpad iz industrijskih i zanatskih radionica. U reciklažnim dvorištima razvrstava se i privremeno skladište posebne vrste otpada koje se mogu ponovno upotrijebiti u proizvodnim procesima.

Sakupljački centar manjeg kapaciteta, takođe je organizovano kao jednostavna jedinica, opremljena odgovarajućim i jasno označenim kontejnerima, prema zakonom definisanoj klasifikaciji. Za svaku vrstu otpada propisan je odgovarajući prostor, oprema u koju se odlaže, način rukovanja i način održavanje opreme. Građani bi mogli pravilno i bez plaćanja naknade u reciklažnom dvorištu zbrinuti svoj kabasti kućni otpad, kao što je namještaj, električni i elektronički

uređaji, željezni i predmeti od drugih metala, stare gume, baterije, otpadno ulje ali i drugi vrijedan otpad koji se može ponovo iskoristiti poput papira, kartona, te staklene i plastične ambalaže.

Benefiti koje opština i njeni građani dobijaju, su sledeći:

- građani mogu tokom cijele godine, svakim radnim danom, besplatno i na način bezbjedan po životnu sredinu odložiti razne vrste neopasnog i opasnog otpada,
- povećavaju se prikupljene količine otpada po reciklažnim dvorištima i time smanjuje prosječna cijena sakupljanja,
- izbjegava se razbacivanje kabastog otpada po javnim površinama i oko kontejnera,
- ostvarenje prihoda od prodaje sekundarnih sirovina,
- promocija Bara kao ekološko-turističke destinacije,
- omogućava se ravnomjernije i efikasnije sortiranje i priprema za dalju preradu,
- podizanje ekološke svijesti o otpadu edukacijom korisnika i pozitivnijim odnosom prema očuvanju životne sredine.

U opštini Bar se planira izgradnja 3 reciklažna dvorišta, postavljanje 5 mobilnih reciklažnih dvorišta i 10 reciklomata u vremenskom opsegu trajanja plana.

4.7.4 Reciklažno dvorište u okviru kompleksa stare škole „Meksiko

Planirani projekat obuhvata izgradnju reciklažnog dvorišta na lokacija označenoj br. 30.6 na katastarskoj parceli br. 6404 KO Novi Bar shodno Program postavljanja privremenih objekata na teritoriji opštine Bar.

Ukupna površina zahvata iznosi 2.205,6 m², od čega asfaltirane i manipulativne površine zauzimaju 1.575,14 m², dok je za zelene površine predviđeno 524,25 m². U okviru kompleksa planiran je privremeni prizemni objekat bruto razvijene građevinske površine 14,4 m², maksimalne visine 2,5 m, koji će služiti kao prijemni prostor i prostor za boravak zaposlenog.

Prostor reciklažnog dvorišta organizovan je u dvije funkcionalne cjeline. U prvoj zoni predviđen je prihvata i privremeno skladištenje neopasnog otpada (papir, karton, plastika, staklo, metali, građevinski otpad, kabasti otpad, zeleni otpad, bijela tehnika i dr.), dok je druga zona namijenjena privremenom skladištenju posebnih vrsta otpada, uključujući otpadna ulja, akumulatore, baterije, fluorescentne cijevi, električni i elektronski otpad i druge vrste otpada koje zahtijevaju poseban način skladištenja.

U reciklažnom dvorištu planira razdvajanje i odlaganje sljedećih vrsta otpada:

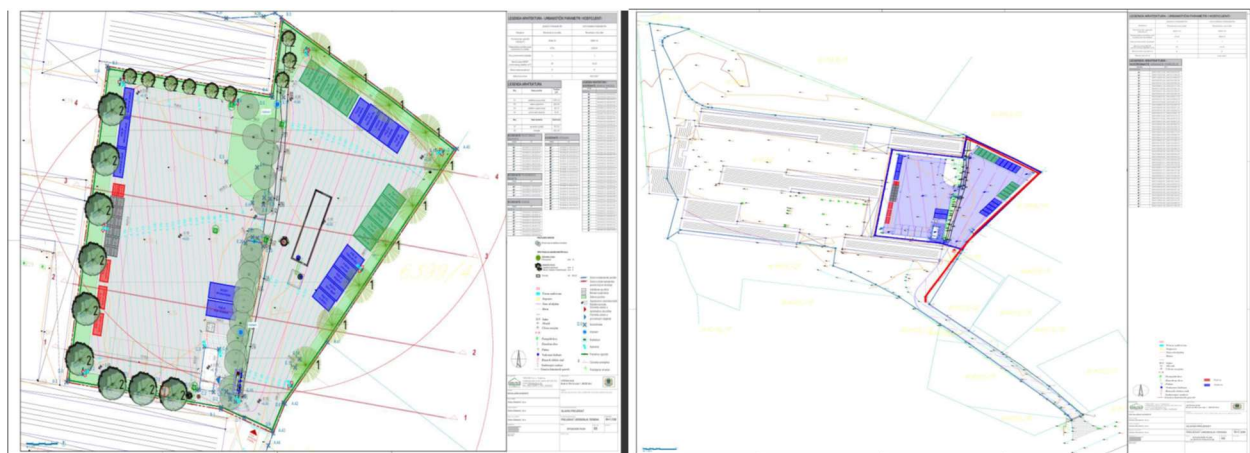
1. Papir	2. Karton	3. PET ambalaža
4. Plastične gajbe od pića i druga plastična ambalaža	5. Ambalažno i ostalo staklo	6. Stiropor
7. Metali	8. Građevinski otpad	9. Dotrajale automobilske gume

10. Zeleni (organski) otpad – trava, lišće, grane i slično	11. Kabasti kućni otpad	13. Otpadna električna i elektronska oprema
14. Istrošeni akumulatori	15. Istrošene baterije	16. Otpadne fluorescentne (fluo) cijevi
17. Ambalaža od kućne hemikalije	18. Otpadna jestiva ulja	19. Otpadna motorna ulja

Reciklažno dvorište sastoji se od sljedećih infrastrukturnih i tehničkih elemenata:

1. Betonskog platoa za postavljanje kontejnera i manipulaciju otpadom
2. Panelne žičane ograde
3. Rasvjete
4. Sistema video-nadzora
5. Ulazne kapije
6. Prijemne zone (privremeni objekat za zaposlenog)
7. Kontejnera i druge opreme za prihvrat i privremeno skladištenje otpada do transporta
8. Ugrađenog separatora ulja i masti
9. Zelenog pojasa zaštitnog karaktera
10. Kolske vage

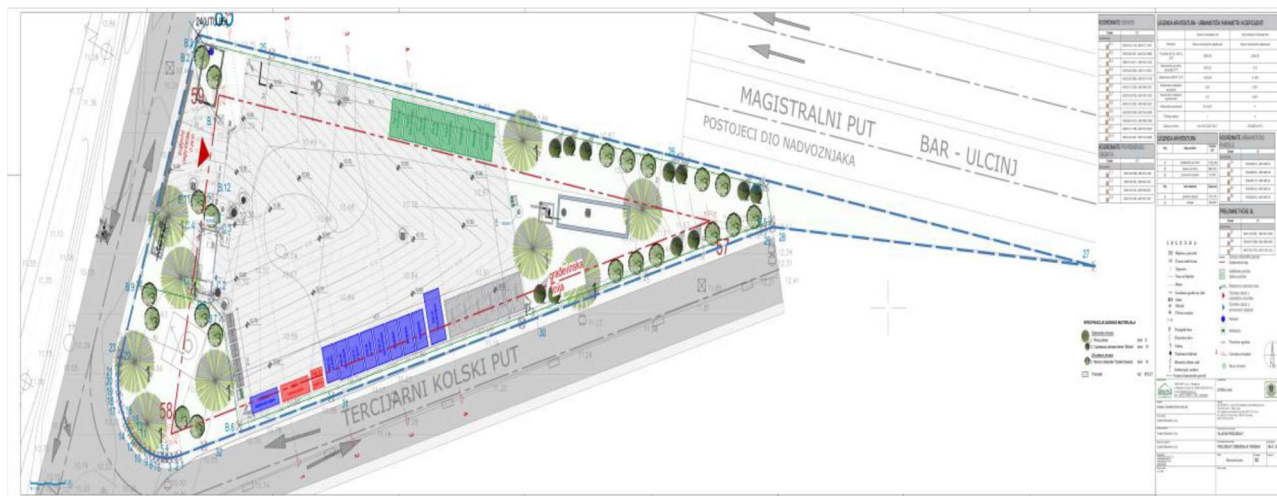

Slika 13. Izvod iz Glavnog projekta izgradnje reciklažnog dvorišta

4.7.5 Robno transportni centar (Reciklažno dvorište)

Predmetna lokacija za izgradnju Robno transportnog centra (Reciklažno dvorište) se nalazi na lokaciji UP 20, Blok 5c, u zahvatu Detaljnog urbanističkog plana "Servisna zona - Polje", koju čine djelovi katastarskih parcela 6091/1 KO Novi Bar, 6091/2 KO Novi Bar, 6100 KO Novi Bar, 6447/1 KO Novi Bar. Ova lokacija je odabrana Studijom uspostavljanja primarne selekcije komunalnog otpada u Baru, iz maja 2025. godine. Saobraćajni pristup lokaciji obezbijeđen je preko postojeće saobraćajnice koja se priključuje na bulevar „Jugoslovenske narodne armije“. Pristupni put od bulevara do lokacije iznosi približno 350 m.

Slika 14. Širi prikaz uređenja terena

Ukupna površina prostora obuhvaćenog Robno transportnim centrom (Reciklažno dvorište) iznosi približno **2.065,00 m²**. U okviru zahvata predviđeni su sljedeći elementi:

- betonski plato za postavljanje kontejnera i manipulaciju otpadom;
- asfaltirane manipulativne površine površine oko **1.138,34 m²**;
- privremeni objekat boravak zaposlenog bruto razvijene građevinske površine **14,40 m²**;
- parking prostor za dva vozila;
- zelene površine zaštitnog karaktera površine oko **889,42 m²**;
- panelna žičana ograda sa ulaznom kapijom/ramom;
- sistem unutrašnje rasvjete;
- sistem video-nadzora;
- kolska vaga za kontrolu količina otpada;
- kontejneri i druga oprema za prihvata i privremeno skladištenje otpada;
- separator ulja i masti na sistemu odvodnje atmosferskih voda.

U okviru objekta planirana je primarna selekcija otpada, odnosno odvojeno prikupljanje i privremeno skladištenje različitih vrsta otpada, uključujući papir, karton, PET ambalažu, plastiku, staklo, metale, građevinski otpad, kabasti otpad, zeleni otpad, električnu i elektronsku opremu, baterije, akumulatore, otpadna ulja, jestiva ulja i druge vrste otpada definisane projektom.

4.7.6 Reciklažno dvorište u okviru kompleksa sanitarne deponije

Samim Programom rada DOO Možura za 2026. godinu iskazana je inicijativa za izgradnju reciklažnog dvorišta u okviru kompleksa sanitarne deponije. Smatramo da bi uspostavljanje reciklažnog dvorišta i na Možuri doprinijelo višem stepenu reciklaže otpada u primorskoj regiji, prije svega za naselja na teritoriji opština i Bar i Ulcinj koja su u neposrednoj blizini deponije.

Organizacija i način rada ovog reciklažnog centra je ista kao i u prethodna koja su opisana u poglavljima 4.7.3.1 i 4.7.3.2.

4.7.7 Mobilno reciklažno dvorište

Mobilno reciklažno dvorište je pokretna tehnička jedinica, koja nije građevina ili dio građevine, a služi za odvojeno prikupljanje i privremeno skladištenje manjih količina specifičnog i opasnog otpada iz domaćinstva. Predstavlja fleksibilno rješenje za gradska jezgra i naselja gdje nema prostora za izgradnju klasičnog, stalnog reciklažnog dvorišta.

Podijeljeno je na odjeljke ili opremljeno posebnim kontejnerima za sigurno skladištenje različitih vrsta otpada (često do 30 ili više vrsta), uz nadzor i bez dodatne naplate za građane. Stavljanjem u funkciju mobilnog reciklažnog dvorišta građanima će biti omogućeno da na pristupačniji način odlažu pojedine vrste otpada u cilju unaprijeđenja selektivnog sakupljanja otpada.

Doo "Komunalne djelatnosti" je dužno da napravi i promoviše plan postavljanja mobilnog reciklažnog dvorišta po mjesnim zajednicama i školama.

4.7.8 Reciklomat za prikupljanje i razdvajanje ambalaže

Samostojeći pametni reciklomat za sakupljanje ambalažnog otpada predstavlja napredni sistem koji koristi senzorsku tehnologiju za automatsko prepoznavanje, razdvajanje i kompresovanje boca i limenki. Umjesto da se boce i limenke skladište u izvornom obliku (što brzo puni kapacitet), reciklomat sadrži ugrađene mehaničke prese. Kompresovanjem se zapremine pojedinačne ambalaže smanjuje i do **80%**, što drastično povećava kapacitet mašine i smanjuje učestalost pražnjenja, a samim tim i troškove transporta.

U planskom periodu, u cilju daljeg razvoja sistema upravljanja reciklabilnim materijalima, unapređenja svijesti planira se nabavka 10 reciklomata i postavljanje istih u obrazovnim ustanovama i javnim objektima čime će se proširiti mreža lokacija za odvojeno sakupljanje otpada

i djeci da kroz praktične aktivnosti usvajaju navike odgovornog odnosa prema otpadu i životnoj sredini.

4.7.9 Centar za selekciju

Međuopštinska sanitarna deponija komunalnog otpada „Možura“ počela je sa radom u julu 2012. godine. Urbanističkim projektom „Međuopštinska sanitarna deponija Možura“ („Sl. list CG – opštinski propisi“, br. 6/10) predviđena je izgradnja reciklažnog centra dimenzija 50×75 m, odnosno površine 3.750 m^2 , sa pratećim saobraćajnicama, skladišnim i drugim pomoćnim sadržajima. Za potrebe reciklažnog centra i prateće infrastrukture prvobitno je opredijeljena površina od približno 1,5 ha, u neposrednoj blizini administrativnog objekta deponije.

U okviru ranijih aktivnosti na transformaciji regionalne deponije „Možura“ u savremeni regionalni centar za upravljanje otpadom izrađene su Studija izvodljivosti i idejna rješenja za izgradnju centra za selekciju komunalnog otpada i centra za kompostiranje.

U međuvremenu, u okviru pripreme investicionog programa uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), konsultantska kompanija sprovedla je novu Studiju izvodljivosti i višekriterijumsku analizu različitih tehnoloških rješenja za obradu komunalnog otpada. Na osnovu sprovedenih analiza, kao preferirano rješenje predložena je izgradnja integrisanog sistema koji obuhvata postrojenje za selekciju i izdvajanje reciklabilnih materijala (MRF) i postrojenje za mehaničko-biološku obradu preostalog komunalnog otpada (MBT).

MRF postrojenje namijenjeno je prvenstveno prihvatu i obradi odvojeno sakupljenih suvih reciklabilnih frakcija, kao što su papir, karton, plastika i metali. Predviđeni tehnološki proces obuhvata prijem i pripremu materijala, otvaranje kesa, mehaničko i ručno sortiranje, izdvajanje metala, kao i baliranje i pripremu izdvojenih materijala za transport i dalju reciklažu. Tehnološka oprema obuhvata odgovarajuće transportne sisteme, rotaciono sito, sortirnu platformu, magnetne separatore, balirku i drugu neophodnu opremu.

MBT postrojenje namijenjeno je obradi preostalog miješanog komunalnog otpada, nakon izdvajanja reciklabilnih frakcija kroz sistem primarne selekcije. Proces podrazumijeva prijem i mehaničku pripremu otpada, izdvajanje dodatnih korisnih materijala, prvenstveno metala, kao i biološku stabilizaciju preostale biorazgradive frakcije. Na taj način smanjuju se masa i biološka aktivnost otpada koji se konačno odlaže na deponiju, čime se doprinosi smanjenju negativnih uticaja na životnu sredinu i produženju vijeka korišćenja sanitarnih kada.

U skladu sa preporukama Studije izvodljivosti, predviđena je fazna realizacija investicije, sa početnim kapacitetom MBT postrojenja od približno 33.000 tona godišnje i MRF postrojenja od približno 5.000 tona godišnje. Ovakav pristup omogućava postepeno povećanje kapaciteta u skladu sa stvarnim potrebama regionalnog sistema upravljanja otpadom, uz racionalnije korišćenje raspoloživih investicionih sredstava.

Dalje proširenje kapaciteta planiraće se prvenstveno na osnovu količina i sastava otpada koji se doprema na obradu, a posebno u zavisnosti od dinamike uvođenja i stepena efikasnosti primarne

selekcije otpada u opštinama primorskog regiona. Time se omogućava postepeno prilagođavanje tehnološkog sistema budućim promjenama u načinu sakupljanja i upravljanja otpadom, bez potrebe za izgradnjom punih kapaciteta u početnoj fazi.

Izgradnja postrojenja planirana je u okviru kompleksa regionalne deponije „Možura“, pri čemu će konačan prostorni raspored objekata, prateće infrastrukture i površina rezervisanih za buduće proširenje biti definisan kroz dalju razradu projektne dokumentacije, uz uvažavanje postojećih planskih opredjeljenja.

Preliminarna procijenjena vrijednost početne etape investicije iznosi oko 7 miliona eura. Realizacija projekta predviđena je u okviru šireg investicionog programa razvoja regionalnog centra za upravljanje otpadom „Možura“, uz mogućnost obezbjeđivanja finansijske podrške međunarodnih finansijskih institucija.

4.8 Način upravljanja kanalizacionim muljem

Prema Zakonu o upravljanju otpadom, kanalizacioni mulj je otpad koji nastaje prilikom tretmana u postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV). Obrada mulja vrši se biološkom, hemijskom ili termičkom obradom, skladištenjem u periodu koji nije kraći od šest mjeseci ili bilo kojim drugim postupkom kojim se smanjuje njegova podložnost fermentaciji i mineralizaciji i otklanja opasnost po zdravlje ljudi i životnu sredinu.

Mulj se sastoji od nusproizvoda koji nastaju u različitim fazama procesa za prečišćavanje otpadnih voda. On sadrži i jedinjenja koja su pogodna za upotrebu u poljoprivredi (organske materije, azot, fosfor i kalijum, a u manjoj mjeri, kalcijum, sumpor i magnezijum) i zagađujuće materije, kao što su teški metali, organski zagađivači i patogeni elementi. Karakteristike mulja zavise kako od opterećenja zagađujućim materijama tretirane vode, tako i od načina obrade otpadnih voda i naknadne obrade mulja.

Shodno Pravilniku o geografskim granicama, broju i kapacitetu aglomeracija¹⁹ Crne Gore, na teritoriji opštine Bar definisane četiri aglomeracije, i to:

- **Bar 1:** Đurmani, Čanj, Mišići, Zagrađe (Bijela), Zgrade, Papani, Sutomore (Haj Nehaj, Mirošica 1, Mirošica 2, Ratac, Staro Sutomore, Zelen), Đendinovići (Rutke, Zankovići (Gorelac), Miljevcu (Pobrđe) i Brca;
- **Bar 2:** Šušanj, Zupci, Sustaš, Bar, Bjelišt, Burtaiši, Velembusi, Polje, Čeluga, Stari Bar, Tomba, Bartula, Zaljevo;
- **Bar 3:** Dobra voda, Pečurice;

¹⁹ Aglomeracija je oblast gdje su stanovništvo i/ili privredne djelatnosti koncentrisane tako da se komunalna otpadna voda može sakupljati i sprovesti do postrojenja za prečišćavanje ili do krajnje tačke ispuštanja;

➤ **Bar 4: Kunje.**

U opštini Bar trenutno ne funkcioniše operativno postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda a otpadna voda iz aglomeracija Bar 1 i 2 preko podmorskih ispusta odlazi u recipijent, dok za aglomeraciju Bar 3 i 4 nije izgrađena kanalizaciona mreža pa samim tim ni ispusti u recipijent.

Odvođenje otpadnih voda se vrši njihovim ispuštanjem u more (recipijent) kroz tri nezavisna ispusta i to: podmorski ispust Volujica dužine 345 m, podmorski ispust Sutomore dužine 1040 m i podmorski ispust u Čanju dužine 1502 m.

Kako u vrijeme izrade Plana ne postoji operativno postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda, kanalizacioni mulj se ne generiše na teritoriji opštine Bar.

Upravljanje kanalizacionim muljem biće definisano studijama i projektima koje prethode izradi postojenja za prečišćavanje otpadnih voda za svaku od četiri aglomeracije pojedinačno.

V MJERE ZA SPRJEČAVANJE NASTAJANJA ILI SMANJENJE KOLIČINA KOMUNALNOG OTPADA I NEGATIVNIH UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU I ZDRAVLJE LJUDI UKLJUČUJUĆI I MJERE ZA SMANJENJE KOLIČINA BIOLOŠKI RAZGRADIVOG OTPADA SADRŽANOG U KOMUNALNOM OTPADU KOJI SE ODLAŽE NA DEPONIJAMA

5.1 Mjere za sprječavanje nastajanja ili smanjenje količina komunalnog otpada i negativnih uticaja na životnu sredinu

Sprječavanju nastajanja ili smanjenja količine otpada i negativnih uticaja na životnu sredinu u praksi se vrlo teško postiže, ali tome treba težiti u opštini Bar.

Prioritet svakog cjelovitog sistema upravljanja otpadom je da spriječi ili smanji nastanak otpada. Jednostavno rečeno, najbolji je onaj otpad koji se uopšte ne proizvede. Otpad koji se izbjegne ne utiče negativno na zdravlje ljudi i životnu sredinu i ne troše se sredstva za njegovo odstranjivanje ili preradu. Korišćenjem pogodnih načina proizvodnje i obrade i ekološkim savjesnim ponašanjem potrošača mogu se smanjiti količine i štetnost otpada koji bi se trebao odstraniti ili preraditi.

Opština je riješila pitanje deponovanog neopasnog komunalnog otpada izgradnjom međuopštinske sanitarne deponije „Možura“, a pitanje reciklaže će se riješiti postavljanjem pojedinačnih kontejnera za reciklabilne frakcije, proširenjem sistema "od vrata do vrata", izgradnjom reciklažnog centra, uspostavljanjem sistema proširene odgovornosti proizvođača za ambalažni otpad kao i izgradnjom reciklažnih dvorišta i centra za selekciju otpada.

Prvi korak u realizaciji koncepta sprječavanju nastajanja ili smanjenja količine otpada i negativnih uticaja na životnu sredinu je izrada strategije sa programom mjera za sprečavanje nastanka otpada kao i način njihovog sprovođenja. Osnovne mjere za sprečavanje nastajanja otpada mogu se svesti na:

- ❖ **Izbjegavanje otpada u proizvodnji;**
 - razvojem tehnologija koje ne stvaraju otpad,
 - otpad vraćati u sopstvenu proizvodnju,
 - proizvoditi robu koja se može nakon upotrebe reciklirati,
 - proizvode ne pakovati u ambalažu za jednokratnu upotrebu,
- ❖ **Ponašanje potrošača;**

- ne kupovati pozvode koji se ne mogu reciklirati,
- izbjegavati robu u jednokratnoj ambalaži,
- izbjegavati korištenje plastičnih kesa

❖ **Edukacija**

- koristiti medije i obrazovne institucije za edukaciju proizvođača i potrošača,
- stimulacija i kažnjavanje.

U okviru tehničkih mogućnosti Opština Bar treba postići sprovođenje svih mjera u njenoj nadležnosti za sprječavanju nastajanja ili smanjenja količine otpada i negativnih uticaja na životnu sredinu, kao i sprovoditi jačanje javne svijesti o pravilnom upravljanju otpadom kroz edukaciju, prije svega kroz:

- ✓ Promociju aktivnosti podizanja svijesti u školama i obrazovnim institucijama i odgovarajućih edukativnih programa za djecu o značaju smanjenja odbacivanja hrane, potrošnje papira, racionalnog upravljanja korišćenim knjigama i udžbenicima, ponovne upotrebe ambalaže i potrošnje plastike za jednokratnu upotrebu. **Promocija reciklaže u školama** ključan je korak ka stvaranju ekološki osvešćenih generacija koje prirodno usvajaju održive navike. Škole su idealno okruženje za ovaj proces jer omogućavaju da se kroz igru, takmičenje i praktičan rad teorijsko znanje pretvori u svakodnevnu praksu.
- ✓ Podsticanje ponovne upotrebe, kroz organizovanje informativnih kampanja koje će uključivati posebno mjere informisanja potrošača o prednostima akcija ponovne upotrebe, dostupnosti usluga popravke namještaja, kao i informacije o uticaju životnog ciklusa korišćenog namještaja za dobavljače, servisere, potrošače i reciklere. U kampanje se mora uključiti promocija kesa za višekratnu upotrebu na tržištu, kako bi ove aktivnosti postale navika potrošača.
- ✓ Promocija postupaka odvajanja otpada na mjesto izvora, reciklaže i kompostiranja, odnosno prerade materijala.

5.2 Mjere za smanjenje količina biološki razgradivog otpada sadržanog u komunalnom otpadu koji se odlaže na deponijama

Veliki dio ukupne količine komunalnog otpada je biološki razgradiv. Najveći dio tog otpada potiče sa parkovskih (suve grane, šibljje, trava, drveće) i poljoprivrednih površina. Međutim, kako je biorazgradivi otpad značajna primjesa i u sklopu drugih kategorija otpada, jasno je da je realna količina generisanja ove vrste otpada vjerovatno veća. Takođe, ukupnoj količini biološko razgradivog otpada se mogu dodati i količine biološko razgradivog otpada generisanog u privredi.

Kao mjere za smanjenje količina biološki razgradivog otpada, ovim Planom se predlaže uz posticanje razvoja kućnog kompostiranja i izgradnja postrojenja za kompostiranje neposredno uz sanitarnu deponiju „Možura“ kako bi se smanjila količina biološko razgradivog otpada koji se odlaže na sanitarnoj deponiji.

5.2.1 Kompostiranje

Pored reciklaže, potrebno je promovisati i sistem za preradu izdvojenog organskog otpada, metodom kompostiranja.

Kompostiranje se, kao ekološki, ali i ekonomski isplativ proces upravljanja otpadom, u svijetu primenjuje već decenijama. Od organskog otpada kompostiranjem se dobija izuzetno dragocjen proizvod koji poboljšava kvalitet zemljišta, vode, a istovremeno se smanjuje i količina otpada na deponijama. Kompostiranje omogućava smanjenje korišćenja mineralnih đubriva u poljoprivredi, državi može da omogući dodatne uštede jer smanjuje količinu otpada iz domaćinstva koji se odvozi na deponije, a razvoj ozbiljnog sistema kompostiranja omogućio bi i otvaranje novih radnih mesta.

Kompostiranje je važan elemenat održivog upravljanja otpadom i potencijalno može imati vitalnu ulogu u ispunjavanju obaveza Direktive o deponijama, koja nalaže smanje količine biorazgradivog otpada za deponovanje što je propisano i nacionalnim zakonom o otpadu. Urbanistička parcela Sanitarne deponija Možura je predviđeno da smještaj objekta za kompostiranje u okviru slobodnih površina u okviru kompleksa sanitarne deponije. Kao ključni faktor za smanjenje biorazgradivog otpada planirano je uvođenje kompostiranja zelenog otpada.

Kompostiranje se definiše kao tretman biorazgradivog otpada pod dejstvom mikroorganizama, u cilju stvaranja komposta, u prisustvu kiseonika i pod kontrolisanim uslovima. Biootpad je biološki razgradiv otpad iz vrtova i parkova, hrane i drugi otpad koji nastaje u domaćinstvima, ugostiteljskim i maloprodajnim objektima i sličan otpad iz objekata namijenjenih za proizvodnju prehrambenih proizvoda. Kompost kao proizvod je sličan humusu, nema neprijatan miris i može se koristiti kao sredstvo za poboljšavanje fizičkih svojstava zemljišta ili kao đubrivo.

Cilj postrojenja za kompostiranje biorazgradivog (zelenog) otpada je stvaranje preduslova za redukciju biotpada proizvodnji kvalitetnog komposta koji bi se koristio kod održavanja zelenih površina i u poljoprivrednoj proizvodnji. Planira se da se na ovaj način tretira otpad nastao sakupljanem biootpada od opštinskih preduzeća koja održavaju javne zelene površine, rezidbe voća na poljoprivrednim gazdinstvima i drugi zeleni otpad.

Idejnim projektom centra za obradu otpada na Možuri izabrano je aerobno (dinamično) kompostiranje, koje predstavlja metodu kompostiranja kod koje se organski otpad raspoređuje u dugačke gomile u redovima. Reakcija se vrši periodičnim okretanjem kompostnih gomila mehaničkim sredstvima.

VI. RAZVIJANJE JAVNE SVIJESTI O UPRAVLJANJU OTPADOM

Bez adekvatnog stava stanovništva i visokog nivoa ekološke svijesti, bez prihvatanja, razumjevanja, volje, interesa, i priznavanja koristi i odgovornosti različitih aktera i javnosti uopšte, nije moguća efikasna implementacija politike adekvatnog upravljanja otpadom niti ostvarenje održivog razvoja sistema upravljanja otpadom.

Jedinstven i cjelovit sistem upravljanja otpadom nije moguće realizovati ako se posmatra samo sa ekonomskog aspekta i ako zanemarimo dimenziju i ulogu ekološke edukacije. Vaspitanje i obrazovanje o životnoj sredini je nezaobilazan segment svakog integralnog sistema upravljanja otpadom. Ekološkom edukacijom omogućava se sticanje ekoloških znanja i vještina s ciljem povećanja nivoa svijesti svakog pojedinca za efikasno učešće u sprovođenju sistema upravljanja otpadom. Ekološka edukacija kod ljudi razvija nova saznanja i stvara nove vrijednosti koje će ih uputiti na promjene u ponašanju.

Jedna od ključnih komponenti biće usklađivanje kampanje sa stvarnom infrastrukturom - ohrabrivanje da se naprave promjene koje se mogu podržati i poboljšati. Ovo je neophodno kako bi se postiglo veće učešće u lokalnim akcijama. Osnovno je da postoji kontinuitet u pristupu i terminologiji u isporučivanju mehanizama za promjenu stava javnosti prema komunalnom otpadu.

Akcije treba da imaju za cilj :

- Razvijanje obrazovne i javne svijesti koja prati razvoj sistema sakupljanja i infrastrukture upravljanja otpadom.
- Promociju i razvijanje javne svijesti u lokalnoj sredini kroz sve sektore.

Suštinski je neophodno pokazati javnosti uticaj pogrešnog odlaganja otpada na životnu sredinu i njihovo zdravlje i, dugoročno, na troškove grada.

Kao strateške ciljeve uključivanja javnosti u proces implementacije Državni plan upravljanja otpadom, prepoznaje:

- 1) Povećanje svijesti javnosti o pojedinačnoj odgovornosti u sistemu upravljanja otpadom, mogućnostima učešća u procesu donošenja odluka, sa akcentom na lokalne planove upravljanja otpadom,
- 2) Upoznavanje javnosti sa postojećom infrastrukturom za sakupljanje otpada i odstranjivanje u lokalnim zajednicama, dinamikom odvoženja otpada i modelima saradnje sa komunalnim preduzećima,
- 3) Promovisanje načina prevencije i smanjenja stvaranja otpada u domaćinstvima i mogućnostima benefita od reciklaže,

- 4) Uvođenje u obrazovni sistem programa za stručno usavršavanje nastavnika u oblasti održivog načina upravljanja otpadom, kao i podrška vaninstitucionalnom obrazovanju za programe i obuke koje imaju za cilj ponovnu upotrebu otpada,
- 5) Informisanje javnosti o obavezama države u kontekstu procesa evropskih integracija, kada je oblast upravljanja otpadom u pitanju i mogućnostim doprinosa u postizanju ciljeva recikliranja.

Za postizanje ciljeva ovog Plana, predlažu se sljedeće mjere:

- a) Potpuno, tačno i pravovremeno informisati javnost o stanju životne sredine i o svim aktivnostima i rezultatima Opštine Bar i drugih učesnika u oblasti upravljanja otpadom, zaštite životne sredine i održivog razvoja;
- b) raditi na promociji zaštite životne sredine i održivog razvoja koji će biti glavni nosioci aktivnosti na tom području djelovanja;
- c) osigurati kontinuiranu promociju zaštite životne sredine preko javnih preduzeća u kontekstu njihovih djelatnosti;
- d) uspostaviti partnerske odnose s drugim zainteresiranim subjektima (državnom upravom, naučnim, stručnim i obrazovnim ustanovama, privredom, NVO, pojedincima i dr.) i sarađivati na zajedničkim edukativno – promotivnim projektima vezanim za upravljanje otpadom i zaštitu okoline, kao i podsticati i podržavati sve dobre ideje i inicijative u tom smislu;
- e) u utvrđenim periodima sprovoditi ispitivanja javnog mjenja.

VII. FINANSIJSKA ANALIZA I PROCJENA TROŠKOVA

Ovo poglavlje ima za cilj da predstavi analizu postojećeg stanja poslovanja preduzeća u dijelu sakupljanja i transporta otpada i da ispita očekivane promjene uslijed usvajanja predloženih mjera za realizaciju ovog Plana i zakonom definisanih obaveza.

Krajnji cilj svakog investiranja jeste da omogući potpuno pokriće svih troškova (Full Cost Recovery). Puno pokriće svih troškova podrazumijeva da sistem za upravljanje otpadom može da pokrije sve svoje finansijske obaveze kroz tarifu usluga.

Drugim riječima, dugoročni cilj sistema za upravljanje otpadom treba da bude njegova finansijska održivost, koja podrazumijeva da se iz tarife za pružene usluge pokriju operativni troškovi, troškovi održavanja i amortizacije, kao i redovna otplata eventualnih kredita neophodnih za finansiranje investicije.

Kada operateri sistema proširene odgovornosti proizvođača ambalaže (2028. godina) preuzmu troškove upravljanja ambalažnim otpadom, lokalno komunalno preduzeće rasterećuje svoj budžet što se tiče troškova sakupljanja i transporta ove vrste otpada.

7.1 Analiza postojećeg stanja ostvarenih prihoda i tarifiranje prihoda iz upravljanja otpadom

Poslove sakupljanja i transporta komunalnog otpada sa javnih površina vrši komunalno preduzeće kome su povjereni poslovi održavanja čistoće. Komunalno preduzeće pored prihoda ostvarenih iz usluge sakupljanja otpada ostvaruje i prihode i od ostalih komunalnih usluga koje se ne odnose na upravljanje otpadom (pijace, pogrebne usluge, zelenilo i sl). Najveće učešće u strukturi prihoda imaju prihodi od odvoza otpada. Komunalno preduzeće ostvaruje prihod u oblasti upravljanje komunalnim otpadom i to:

1. Sopstveni prihodi

- Odvoz otpada pravnim i fizičkim subjektima finansira se iz naknade za izvršene usluge;

2. Prihodi tekućeg Budžeta

- Održavanje čistoće na javnim površinama;

Dio poslova koje obavlja D.O.O “Komunalne djelatnosti” Bar finansira se iz sredstava tekućeg Budžeta. Sredstva koja su opredijeljena Budžetom odnose se na održavanje čistoće javnih površina, uređene i neuređene zelene površine i održavanje zasada na njima, održavanje opštinskih puteva i javne rasvjete i ekološka sanitacija koja obuhvata tretiranje komaraca i čišćenje kanala. Svi pomenuti poslovi prepoznati su u Programu rada komunalnog preduzeća za kalendarsku godinu kao poslovi zajedničke komunalne potrošnje koji se finansiraju iz Budžeta.

U tabeli br. 22. je prikazan ukupno ostvaren prihod komunalnog preduzeća u 2024. i 2025. godini, u tabeli br. 23. je dat pregled prihoda od izvršenih usluga sakupljanja i transporta otpada pravnim i fizičkim licima dok se u tabeli br. 24. prikazuju prihodi od selektivno sakupljenog otpada.

Tabela 22. Ukupno ostvareni prihodi od upravljanja komunalnim otpadom

God.	Ukupni Ostvareni prihod (€)	Pokazatelj	Prihodi od usluga upravljanja komunalnim otpadom	
			Prihod u RJ Čistoća (€)	Količina sakupljenog otpada (tona)
2024	5.124.862	Prihod od usluga odvoza otpada	5.011.570	26.735,18
		Prihod iz budžeta	113.292	
2025	5.629.302	Prihod od usluga odvoza otpada	5.534.212	28.260,24
		Prihod iz budžeta	95.090	

Shodno Izvještaju o realizaciji programa obavljanja komunalnih djelatnosti D.O.O komunalne djelatnosti Bar za 2025. godinu komunalno preduzeće je ostvarilo pozitivan finansijski rezultat. Ukupno ostvarenim prihodima u iznosu od 9.334.739 € u cjelosti su pokriveni rashodi perioda u iznosu od 8.850.353 €.

Tabela 23. Prihod od sakupljanja otpada

Red broj	Vrsta prihoda	2024 godina	2025 godina
1.	Stambeni fond	499.314	570.958
2.	Individualni fond	1.533.623	1.710.587
3.	Pravna lica	1.191.765	1.331.795
4.	Ostali prihodi	1.202.405	1.342.914
UKUPNO:		4.427.107	4.956.254

Tabela 24. Ukupno ostvareni prihodi od sakupljene i realizovane količine kartona

GODINA	1. VAGANJE (tona)	PRIZNATA KOLIČINA (tona)	FAKTURA (€)
2024.	163.580	159.520	9.659,98
2025.	149.515	144.020	9.320,40

VIII. DINAMIKA FINANSIRANJA I IZVORI FINANSIJSKIH SREDSTAVA

Da bi došlo do realizacije Plana u praksi, potrebno je da se obezbijede značajna finansijska sredstva za proširenje deponije, izgradnju centra za selekciju, reciklažnih dvorišta, nabavku opreme, uređenje zelenih ostrva.

Sredstva za realizaciju Plana obezbijediće se iz:

- ✓ kredita međunarodnih finansijskih institucija;
- ✓ budžet Opštine Bar i sredstava komunalnih preduzeća (koje je osnovalavla opština);
- ✓ budžeta Crne Gore;
- ✓ iz sredstava EU – pretpristupni fondovi IPA;
- ✓ i drugih izvora u skladu sa zakonom.

Finansijski aspekti sistema upravljanja otpadom odnose se na planiranje i obračun troškova, kapitalne investicije i povraćaj troškova. Osnovne karakteristike sadašnjeg stanja upravljanja otpadom i finansiranja u opštini Bar su sledeće:

- upravljanje otpadom je samo jedna od aktivnosti komunalnog preduzeća,
- sredstva za kapitalne investicije po pravilu se obezbjeđuje iz budžeta Opštine Bar,
- cijene upravljanja otpadom uglavnom su fiksirane za prostor, tj plaća se po m²,
- pošto je račun koji plaćaju korisnici nezavisan od količine otpada koji stvaraju, ne postoje ekonomski podsticaji za redukciju otpada.

8.1 Plan investicionim ulaganja u opremu za sakupljanje i transport

Poslove sakupljanja, transporta i odstranjivanja komunalnog otpada sa teritorije opštine Bar, obavlja D.O.O „Komunalne djelatnosti“-Bar.

U cilju uspostavljanja savremenog sistema upravljanja otpadom potrebno je izvršiti nabavku opreme uključujući i nabavku specijalnih vozila, što je prikazano u tabeli br. 25 dok je planirana dinamika realizacije po godinama prikazana u tabeli 26.

Prikazana dinamika finansiranja predstavlja okvirnu projekciju zasnovanu na procijenjenim vrijednostima bez PDV-a. Konačna vrijednost zavisice od rezultata postupaka javnih nabavki, raspoloživih finansijskih sredstava, dinamike realizacije projekata i obezbijeđenih izvora finansiranja.

Tabela 25. Pregled investicionih troškova u opremu za period 2026- 2029. godina

Opis	Jedinica	Količina	Jedinična cijena u €	Ukupna cijena u €
<u>1. Vozila</u>				
Specijalizovano vozilo za odvoz selektovanog otpada 5 m ³	kom	3	120.000	360.000
Specijalizovano vozilo za odvoz selektovanog otpada 7 m ³	kom	3	130.000	390.000
Specijalizovano vozilo za odvoz otpada 16 m ³	kom	2	250.000	500.000
<u>Ukupno</u>				1,250.000
<u>2. Kontejneri</u>				
Kontejneri (120 l) za reciklabilne komponente	kom	5.000	31.0	124.000
Kontejneri za staklo (Reciklažno zvono)	kom	50	1.000	50.000
Kontejneri za PET (Reciklažno zvono)	kom	50	1.000	50.000
Polu-podzemni kontejneri 5 m ³	kom	60	4.600	276.000
Polu-podzemni kontejneri 5 m ³ za odvojeno odlaganje otpada	kom	30	6.000	180.000
<u>Ukupno</u>				680.000
<u>3. Infrastruktura (Oprema)</u>				
Reciklažno dvorište	Uređenje +oprema	1	714.047	714.047
Robno transportni centar (Reciklažno dvorište)	Uređenje +oprema	1	499.310	499.310
Reciklažno dvorište /Možura/	Uređenje +oprema	1	250.000	250.000 ²⁰
Mobilno reciklažno dvorište	kom	4	25.000	100.000
Zelena ostrvo (Reciklažni set)	kom	30	1000	30.000
Reciklomat za prikupljanje ambalaže koji ima mogućnost razdvajanja i kompaktovanja	kom	10	24.000	240.000
Komposter za kućno kompostiranje	kom	500	100	50.000
<u>Ukupno</u>				1,883.357
Ukupno 1-3 (2026-2029)				3, 813.357 €

²⁰ Strateški plan razvoja opštine Bar za period 2026-2030. godina - Projektna ideja 2.1.2, izgradnja reciklažnog dvorišta

Tabela 26. Planirana dinamika nabavke po godinama za planski period

Opis	2027		2028		2029		Ukupna
	kom	€	kom	€	kom	€	2027/29
<u>1. Vozila</u>							
Specijalizovano vozlio za odvoz selektovanog otpada 5 m³	1	120.000	1	120.000	1	120.000	360.000
Specijalizovano vozlio za odvoz selektovanog otpada 7 m³	1	130.000	1	130.000	1	130.000	390.000
Specijalizovano vozlio za odvoz g otpada 16 m³		-	1	250.000	1	250.000	500.000
<u>2. Kontejneri</u>							
Kontejneri (120 l) za reciklabilne komponente	500	15.500	1500	46.500	2000	62.000	124.000
Kontejneri za staklo (Reciklažno zvono)	10	10.000	20	20.000	20	20.000	50.000
Kontejneri za PET (Reciklažno zvono)	10	10.000	20	20.000	20	20.000	50.000
Polu-podzemni kontejneri 5 m³	20	92.000	20	92.000	20	92.000	276.000
Polu-podzemni kontejneri 5 m3 za odvojeno odlaganje otpada	5	30.000	10	60.000	15	90.000	180.000
<u>3. Infrastruktura (Oprema)</u>							
Reciklažna dvoriša	1	714.046	2	749.310	/	/	1,463.357
Mobilno reciklažno dvorište	1	25.000	1	25.000	2	50.000	100.000
Zeleno ostrvo (Reciklažni set)	5	5.000	10	10.000	15	15.000	30.000
Reciklomati	2	48.000	4	96.000	4	96.000	240.000
Komposter za kućno kompostiranje					500	50.000	
<i>Ukupno</i>	1.199,546 €		1,618,810 €		995.000		
Ukupno (2027-2029)							3,813.357 €

8.2 Investicioni troškovi deponovanja i obrade otpada

Deponovanje i reciklažu čvrstog otpada obavljaće međuopštinsko preduzeće. Lokacija za deponovanje i reciklažu čvrstog komunalnog otpada nalazi se na prostoru „Možura“.

Tabela 26. Rekapitulacija planiranih projekata sa procijenjenim vrijednostima realizacije

NAZIV PROJEKTA	OPIS	PROCJENJENA VRIJEDNOST
Izgradnja novih sanitarnih kada na Možuri	Imajući u vidu da je životni vijek deponije ozbiljno skraćen, da je iskorišteno preko 90% zapreminskog kapaciteta, s obzirom na to da otpad na Možuri odlažu sve primorske opštine osim Herceg Novog, ovaj projekat je prvi na listi prioriteta i spreman je za realizaciju u 2027 godini.	13.500.000 €
Izgradnja centra za selekciju i kompostiranje	Izgradnja centra za selekciju i kompostiranje je planirana u okviru postojećeg UP Možura a očekivanja su da sredstva budu obezbijeđena od međunarodnih finansijskih institucija.	7.000.000 €
Postrojenje za tretman ocjernih voda za nove sanitarne kade	U okviru pripreme projekta proširenja deponije, uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), konsultantska kompanija ICP sprovela je novu, detaljnu analizu količina i karakteristika procjernih voda, kao i uporednu ocjenu različitih tehnoloških rješenja za njihovo prečišćavanje. Na osnovu sprovedenih analiza, kao preferirano rješenje predložena je kombinacija membranskog bioreaktora (MBR) i nanofiltracije (NF), koja omogućava višestepeni tretman procjernih voda sa ciljem	3.000.000 €

	postizanja kvaliteta prečišćene vode u skladu sa propisanim uslovima za ispuštanje u životnu sredinu. Predviđeni kapacitet postrojenja iznosi 200 m³ dnevno, pri čemu su prilikom dimenzionisanja uzete u obzir očekivane količine procjednih voda iz postojećih i planiranih novih sanitarnih kada, kao i sezonske oscilacije i mogućnosti budućeg razvoja sistema upravljanja otpadom	
Zatvaranje i rekultivacija postojeće deponije	Rekultivacija predstavlja investiciju koja uključuje pripremu tehničke dokumentacije, inženjering i nadzor, građevinske radove, biološku sanaciju, monitoring gasova i vegetacije te nepredviđene troškove.	5.000.000 €
Nabavka mehanizacije (kompaktor, buldozer, drobilica, bager)	Nova mehanizacija omogućila bi sigurniji, brži i kvalitetniji rad na pripremi terena, dnevnom upravljanju otpadom i održavanju sanitarnih površina. Time bi se smanjili troškovi održavanja, povećala produktivnost i obezbijedio kontinuitet rada bez tehničkih zastoja.	1.500.000€

IX AKCIONI PLAN SA DINAMIKOM REALIZACIJE

Akcionim planom za sprovođenje Plana upravljanja komunalnim otpadom za opštinu Bar za period od 2026-2029. godine (u daljem tekstu: Akcioni plan), definisani su ciljevi i zadaci utvrđeni predloženim Planom a proistekli iz Zakona o upravljanju otpadom, Državnog plana upravljanja otpadom i trenutnim stanjem u pogledu ostvarenih rezultata u oblasti upravljanja otpadom.

Akcioim planom je dat pregled planiranih aktivnosti iz domena zakonodavno-pravnog uređenja, institucionalnog okvira i tehničko-tehnološkog djelovanja i aktivnosti koje je neophodno izvršiti u skladu sa ovim Planom.

Tabela 27. Akcioni plan sa dinamikom realizacije

Red. broj	Aktivnost / Mjera / Projekat	Nosioci i partneri	Period realizacije / Rok
1.	Priprema novih lokalnih odluka o upravljanje komunalnim otpadom u skladu sa unapređenom zakonskom regulativom (Zakon o upravljanje otpadom i Zakon o komunalnim djelatnostima) na državnom nivou a odnose se na primarno selektovanje otpada i sakupljanje i transport komunalnog otpada.	Sekretarijat nadležan za komunalne poslove	2027 -2028
2.	Budžetom Opštine Bar planirati sredstva za implementaciju Plana	Sekretarijat znadležan za finansije	2027-2029
3.	Programom rada DOO "Komunalne djelatnosti" predvidjeti aktivnosti i sredstva za implementaciju Plana	DOO "Komunalne djelatnosti"	2027-2029
4.	Programom rada DOO "Možura" predvidjeti aktivnosti i sredstva za implementaciju Plana	DOO "Možura"	2027-2029
5.	Izrada plana postavljanja kontejnera za selektivni otpad na teritoriji opštine Bar	DOO "Komunalne djelatnosti"	2027
6.	Izrada plana postavljanja monilnog reciklažnog dvorišta po mjesnim zajednicama	DOO "Komunalne djelatnosti"	2027

7.	Uspostavljanje sistema proširene odgovornost proizvođača za ambalažni otpad	Proizvođač ili ovlašćeni zastupnik proizvođača ambalaže	2028
Red. broj	Aktivnost / Mjera / Projekat	Nosioци i partneri	Period realizacije / Rok
8.	Unaprijediti kapacitete i mehanizme kako bi se osigurala pravilna kontrola i primjena Plana	Sekretarijat nadležan za komunalne poslove	2027-2029
9.	Uvođenje obaveznog Plana upravljanja građevinskim otpadom na gradilištu	Sekretarijat za urbanizam, Komunalna inspekcija	2027-2029
10.	Medijske kampanje (reklame, poster, aktivistički performansi čišćenja i dr., gostovanja u školama, fakultetima i dr.)	Sekretarijat nadležan za komunalne poslove DOO "Komunalne djelatnosti" DOO "Možura"	Stalno
11.	Organizovanje akcija prikupljanja papira, PET ambalaže ili čepova sa prigodnim nagradama za najbolju školu ili odeljenje	Sekretarijat nadležan za komunalne poslove DOO "Komunalne djelatnosti" DOO "Možura"	2027-2029
12.	Javni konkurs za brendiranje kamiona za sakupljanje otpada najboljim likovnim radovima djece na temu selektivnog sakupljanja otpada ili zaštite životne sredine	DOO "Komunalne djelatnosti"	2027
13.	Javni konkurs za brendiranje objekata i opreme za deponovanje otpada najboljim likovnim radovima djece na temu selektivnog sakupljanja otpada ili zaštite životne sredine	DOO "Možura"	2027
14.	Obilježavanje dana planete, dana voda i dr. posebnih dana iz oblasti zaštite životne sredine	Sekretarijat nadležan za komunalne poslove	Stalno / najmanje jednom godišnje
15.	Organizovanje dana čišćenja, izbora najljepše bašte, terase, ulice, školskog dvorišta, izbor najangažovanijih škola u pogledu primarno selektovanog otpada i sl.	Opština Bar Turistička organizacija Bar DOO "Komunalne djelatnosti" DOO "Možura"	Stalno / najmanje jednom godišnje

Red. broj	Aktivnost / Mjera / Projekat	Nosioci i partneri	Period realizacije / Rok
16.	Uvođenje sistema dvije kante u prigradskim naseljima	Sekretarijat nadležan za komunalne poslove DOO "Komunalne djelatnosti"	2027 - 2028.
17.	Nabavka opreme i vozila za selektivno sakupljanje otpada	Opština Bar DOO "Komunalne djelatnosti"	2027-2029.
18.	Postavljanje reciklomata i/ili mobilnog reciklažnog dvorišta u osnovnim školama, supermarketima, javnim objektima i sl	Sekretarijat nadležan za komunalne poslove DOO "Komunalne djelatnosti"	2027 - 2028.
19.	Izgradnja Reciklažnog dvorišta stara škola "Meksiko"	Sekrearijat nadležan investicije Uprava javnih radova	2027-2028
20.	Izgradnja Robno transportnog centra (Reciklažno dvorište)	Sekrearijat nadležan investicije Uprava javnih radova	2027-2028
21.	Izgradnja Reciklažnog dvorišta /Možura/	DOO "Možura"	2027 - 2028
22.	Uređenje zelenih ostrva u skladu sa planom postavljanja kontejnera	DOO "Komunalne djelatnosti"	2027 - 2028
23.	Promocija i nabavka opreme za kompostiranje u domaćinstvu	Opština Bar Ministrstvo ekologije	2029
24.	Izgradnja postrojenja za sortiranje komunalnog otpada (reciklažni centar)	Ministrstvo ekologije, Opština Bar, Opština Ulcinj, Procon, DOO Možura	2029
25.	Izgradnja postrojenje za kompostiranje biorazgradivog (zelenog) otpada	Ministrstvo ekologije, Opština Bar, Opština Ulcinj DOO Možura	2029
26.	Izgradnja novih sanitarnih kada na Možuri	Ministrstvo ekologije, Opština Bar, Opština Ulcinj DOO Možura	2028

Plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom u opštini Bar za period 2026-2029. godina

Red. broj	Aktivnost / Mjera / Projekat	Nosioci i partneri	Period realizacije / Rok
27.	Nabavka mehanizacije za deponovanje i obradu otpada	DOO Možura	2027 - 2029
28.	Izgradnja postrojenje za tretman otpadnih voda sa deponije	Ministrstvo ekologije, Opština Bar, Opština Ulcinj DOO Možura	2029
29.	Završetak sanacija odlagališta Čađe	Uprava javnih radova Opština Bar Ministrstvo ekologije	2029

L I T E R A T U R A

1. Plan upravljanja Nacionalnim parkom Skadarsko jezero 2026-2030 godine
2. Prostornim planom područja posebne namjene za Nacionalni park Skadarsko jezero
3. Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2025-2029. godina
4. Prostorni plan područja posebne namjene za morsko dobro
5. Program rada sa finansijskim planom Možura d.o.o. Bar za 2026. godinu
6. Godišnjeg izvještaja o realizaciji programa sa finansijskim planom Možura d.o.o. Bar za 2025. godinu
7. Program obavljanja komunalnih djelatnosti za 2025.godinu, Doo "Komunalne djelatnosti"
8. Program obavljanja komunalnih djelatnosti za 2026.godinu, Doo "Komunalne djelatnosti"
9. izvještaj o realizaciji programa obavljanja komunalnih djelatnosti za 2025.godinu, Doo "Komunalne djelatnosti"
10. Praktični vodič za pripremu Lokalnih planova upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom, Zajednica opština Crne Gore
11. Studija uspostavljanja primarne selekcije komunalnog otpada u Baru, 2025
12. Primjena dijagram toka otpada u opštini Bar, 2023